

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 6 [1013] Люты 1968 г.

Год выдання 13-ы

Цана 2 кап.

ГЕАГРАФІЯ БЕЛАРУСКАГА СПОРТУ

Міжнародныя спартыўныя сувязі—адна з форм зносін народаў розных краін. У нашай рэспубліцы яны развіваліся разам з ростам спартыўнага майстэрства беларускіх лёгкаатлетаў, барцоў, гімнастаў, футбалістаў, штангістаў, фехтавальшчыкаў. І сёння мы з гонарам можам сказаць, што, бадай, няма ў свеце краіны, дзе б не пабывалі беларускія спартсмены.

За апошнія 10 год нашы каманды правялі больш дзюхсот афіцыйных спаборніцтваў са спартсменамі розных дзяржаў Еўропы, Азіі і Лацінскай Амерыкі. Калі да гэтага дадаць сотні выездаў у зарубешныя краіны ў складзе зборных каманд Савецкага Саюза, дык карціна спартыўных сувязей рэспублікі атрымаецца вельмі пераканаўчай.

Найбольшая колькасць спаборніцтваў выпадае на долю каманд нашых суседзяў — Чэхаславакіі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Балгарыі, Венгрыі, Румыніі, Югаславіі. Амаль трэцяя частка ўсіх сустрэч праведзена з камандамі Польшчы. Сістэматычны характар носяць сустрэчы са спартсменамі Кубы, В'етнама, Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі.

З капіталістычных краін найбольш цесныя спартыўныя кантакты ў нас устанавіліся з Фінляндыяй. У 1957 годзе фінскія барцы ўпершыню наведалі беларускую сталіцу і з таго часу штогод сустракаюцца з нашымі спартсменамі. Радзей праводзяцца спаборніцтвы з камандамі ФРГ, Японіі, Швецыі, Нарвегіі. Сустракаліся беларускія спартсмены і з прадстаўнікамі Аўстрыі, Галандыі, Даніі, Францыі, Ісландыі, Малі, Мексікі, Марока, Сенегала, Туніса, Цэйлона.

Толькі пералік краін, з камандамі якіх спаборнічалі спартсмены Савецкай Беларусі, сведчыць аб вялікім міжнародным аўтарытэце нашай рэспублікі на сусветнай спартыўнай арэне.

Шырокае кола відаў спорту, па якіх выступае Беларусь. За апошні час за рубяжом пабывалі прадстаўнікі 21 віду спорту. Па 4—5 разоў у год сустракаюцца з зарубешнымі камандамі нашы футбалісты. 22 сустрэчы правялі за дзесяцігоддзе барцы класічнага стылю, лёгкаатлеты, ватэрпалісты.

Зараз беларускія спартсмены спаборнічаюць, як правіла, з нацыянальнымі зборнымі або вядучымі клубамі зарубешных краін. За апошнія дзесяць год яны ў 127 міжнародных сустрэчах дабіліся перамогі, у 42—была зафіксавана нічыя і толькі ў 37 выпадках пацярпелі паражэнне. Такі баланс можа ўпрыгожыць спартыўны летапіс любой краіны.

З вялікім поспехам на міжнародных спаборніцтвах выступаюць беларускія барцы. Каманда класічнага стылю атрымала 14 перамог, 5 сустрэч зьяля ўнічыю і толькі аднойчы пацярпела паражэнне ад нацыянальнай зборнай Румыніі. Барцы вольнага стылю 12 разоў атрымлівалі перамогі над славытымі праціўнікамі і толькі ў адной сустрэчы атрымалі нічыю. Аднак калі ўлічыць, што яна была зафіксавана ў схватках з адной з мацнейшых каманд свету—зборнай Японіі, дык гэтую нічыю смела можна назваць ганаровай.

Не ведалі паражэнняў у апошнія дзесяцігоддзе нашы акрабаты. Паспяхова дэбютавалі на міжнароднай арэне хакеісты.

Лепшыя прадстаўнікі беларускага спорту ўносяць свой уклад у перамогі зборных каманд краіны, у тым ліку і на Алімпійскіх гульнях. У 1952 годзе на XV Алімпійскіх гульнях выступалі сем беларускіх спартсменаў. Яны прынеслі зборнай СССР тры ачкі.

На Алімпійскіх гульнях у Мельбурне (1956 г.) з дзевяці прадстаўнікоў Беларусі толькі М. Крываносаву ўдалося заваяваць сярэбраны медаль у кіданні молата. Але на XVII Алімпійскіх гульнях у Рыме спартсмены з Беларусі (Л. Гейштар, С. Макаранка, Ул. Гараеў, М. Іткіна, А. Караваеў, М. Мілігула, Т. Самусенка, А. Паўлоўскі, А. Чарнушэвіч, М. Чучалаў, Ул. Булатаў) прымусілі спецыялістаў і прэсу загаварыць аб поспехах беларускага спорту. Яны заваявалі 4 залатыя, 2 сярэбраныя і 2 бронзавыя медалі. Па колькасці залатых медаляў яны зраўняліся са шматлікай камандай Польшчы, якая заняла шостае месца ў агульнакамандным заліку, і апырэдзіла спартсменаў Англіі, Францыі, Швецыі, Нарвегіі і раду іншых капіталістычных краін.

На алімпіядзе ў Токіо за спартыўны гонар краіны выступалі Р. Клім, М. Іткіна, І. Кукліч, Б. Храловіч, А. Мядзведзь, Т. Самусенка, А. Валчэцкая, І. Бакалаў. Яны заваявалі 3 залатыя і 1 сярэбраны медаль. Па колькасці залатых медаляў нашы спартсмены занялі 11 месца сярод 94 каманд-удзельніц. Вялікая група беларускіх спартсменаў зноў апырэдзіла зборныя калектывы Францыі, Аўстрыі, Бельгіі, Швецыі, Канады, Даніі і многіх іншых краін.

Усяго ў Алімпійскіх гульнях удзельнічала 40 беларускіх спартсменаў. 44 спартсмены БССР уключаны ў гэтым годзе кандыдатамі ў алімпійскія зборныя Савецкага Саюза і рыхтуюцца да гульняў у Мехіка.

Беларускія спартсмены з'яўляюцца нязменнымі ўдзельнікамі першынстваў свету, Еўропы і іншых буйнейшых міжнародных спаборніцтваў.

З году ў год мацнеюць і шырацца міжнародныя сувязі спартсменаў рэспублікі, расце спартыўны аўтарытэт Савецкай Беларусі.

К. КУЛІНКОВІЧ,

дацэнт, загадчык кафедры фізічнага выхавання і спорту
Мінскага педагагічнага інстытута імя А. М. Горкага.

РАЗНАСТАЙНЫМІ відамі спорту захапляецца моладзь нашай рэспублікі. Сваіх аматараў знаходзяць спартыўныя гульні і лёгкая атлетка, бокс і класічная барацьба, плаванне і слалам. Але, бадай, найбольшай папулярнасцю карыстаецца ў дзяўчат мастацкая гімнастыка. Пластичнасць рухаў, стройнасць, прыгажосць—вось што дае гэты цудоўны від спорту. У гэтым можа пераканацца сам чытач, глянуўшы на наш фотаздымак. На ім—майстры спорту па мастацкай гімнастыцы студэнтка Беларускага радыётэхнічнага інстытута **Таня ПУГАЧОВА** і студэнтка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна **Люда ГУМЯНЮК**.

Фота В. БАРАНОУСКАГА.

ВЯЛІКІЯ ГАДАВІНЫ

Па прапанове Сусветнага Савета Міру ў 1968 годзе ў многіх краінах будуць адзначацца знамалыя гадавіны, звязаныя з імёнамі славетных дзяржаў культуры і навукі, якія ўнеслі каштоўны ўклад у развіццё чалавечага грамадства. Савецкі Камітэт абароны міру таксама прыме ўдзел у гэтай вялікай рабоце.

30 студзеня ўжо адзначана 600-годдзе з дня смерці вядомага персідскага пісьменніка Ібн Яміна (1287 — 1368), а 23 лютага будзе адзначацца стагоддзе з дня нараджэння таленавітага нямецкага пісьменніка, гісторыка і страснага барацьбіта за мір Уільяма Дзюбуа (1868—1963).

Савецкі Саюз і ўсё прагрэсіўнае чалавецтва рыхтуецца адсвяткаваць 28 сакавіка стагоддзе з дня нараджэння вялікага рускага пісьменніка, заснавальніка літаратуры сацыялістычнага рэалізму Аляксея Максімавіча Горкага (1868—1936).

5 мая ва ўсім свеце будзе адзначацца вялікая дата — 150-годдзе з дня нараджэння Карла Маркса (1818 — 1883), заснавальніка навуковага камунізму і правадыра міжнароднага пролетарыяту.

17 чэрвеня — 150-годдзе з дня нараджэння цудоўнага французскага кампазітара Шарля Гуно (1818 — 1893), а 29 верасня — 450-годдзе з дня нараджэння аднаго з самых бліскучых мастакоў італьянскага Адраджэння Якапа Ціцтарэты (1518—1594). Гэтыя даты таксама будуць шырока адзначаны савецкай грамадскасцю.

У гэтым годзе па прапанове Сусветнага Савета Міру будуць таксама адзначацца 350-годдзе з дня смерці вядомага карэйскага пісьменніка і вучонага Хо Гюна, які выдаваў свае творы пад псеўданімам Кэсан (1569 — 1618), і 100-годдзе з дня нараджэння вядомага французскага пісьменніка Майю Ласіла (1868 — 1918). Першая з гэтых дат прыпадае на 12 кастрычніка, другая — на 28 лістапада.

Акрамя таго, кожная краіна мае свае вялікія нацыянальныя гадавіны.

Яўген НОВІК — памочнік майстра вязальнага цэха Брэсцкай фабрыкі верхняга трыкатажу.

ПУНКТ ПРЫЗНАЧЭННЯ — ХАЙФОН

На складзе гатовай прадукцыі, ля пад'язных пуцэй Мінскага электратэхнічнага завода, стаяць велізарныя скрыні. На іх напісаны пункты прызначэння: ДРВ, порт Хайфон. Крыны бяруць скрыні і ўстанаўліваюць на чыгуначныя платформы. Гэта — трансфарматыры, кантрольна-трансфарматарныя падстанцыі і іншае электратэхнічнае абсталяванне для нескаронага В'етнама.

У ГОНАР БАЯВОЙ САДРУЖНАСЦІ

Вёска Леніна Магілёўскай вобласці ўвайшла ў гісторыю як пачатак савецка-польскай баявой садружнасці ў барацьбе супраць агульнага ворага — нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Тут пад вёскай, якая носіць імя вялікага правадыра, у кастрычніку 1943 года польскае рэгулярнае злучэнне народнага войска ўступіла ў свой першы бой. У азнаменаванне гэтай падзеі ў Леніна вырашана пабудаваць помнікі і музей савецка-польскай баявой садружнасці.

НОВЫ БУДЫНАК ДОМА МАДЭЛЯ

Закончылася будаўніцтва комплексу збудаванняў новага дома мадэляў у Мінску. Усе будынкі выкананы са шкла і бетону. Дом мадэляў аснашчаецца навішым абсталяваннем.

АТАМНЫ РЭАКТАР «МІР»

Атамны рэактар «Мір» створан у горадзе Мелекесе (Ульянаўская вобласць) у Навукова-даследчым інстытуце атамных рэактараў. Гэта самы магутны і дасканалы з усіх існуючых даследчых рэактараў у Еўропе. Ён прызначан для даследавання матэрыялаў у інтэнсіўных патоках нейтронаў і ва ўмовах высокіх тэмператур. На ім можна выпрабавваць цеплавідзяляючыя элементы і цэлыя канструкцыі, якія называюцца «сэрцамі» энергетычных рэактараў і служаць крыніцамі цяп-

САМАЯ МАГУТНАЯ У СВЕЦЕ

На Крыварожскім металургічным камбінаце нядаўна ўвайшла ў строй гіганцкая доменная печ аб'ёмам 2 700 кубічных метраў. Гэта домна з'яўляецца самай прадукцыйнай, самай магутнай у свеце. Асноўнае абсталяванне ў ёй спраектавана і выраблена на Уралмашзаводе. Прадукцыйнасць гэтай домны 5 500 тон чыгуны ў суткі або два мільёны тон у год. Вага шыхты, якую можна загрузіць на малы корпус домны, дасягае 39 тон. Яна ў п'яць разоў больш, чым на лепшых дом-

наўнікоў выклікаюць вялікую цікавасць за рубяжом. Японская фірма «Фуджы» купіла ў Савецкім Саюзе чарцяжы абсталявання доменнай печы аб'ёмам 2 700 кубічных метраў.

СССР НА ВЫСТАЎЦЫ «ІНТЭРБЫТМАШ-68»

Мастакі камбіната дэкаратывна-афарміцельскага мастацтва завяршылі работу над эскізмам праекта генеральнага раздзела экспазіцыі савецкага раздзела міжнароднай выстаўкі «Інтэрбывтмаш-68». У чарцяжах і малюнках паказаны дэталі асобных раздзелаў, з якімі маскіраваны пазнаёмца ў Сакольніках у маі гэтага года.

Экспанаты савецкага раздзела, а іх будзе звыш тысячы, дадуць нагляднае ўяўленне аб прадукцыі, прызначанай для быту савецкіх людзей.

«ВОЛГА» НА ЦЕМЗЕ

У Лондане на рацэ Цемзе, непадалёку ад парламента, нядаўна адбылася першая дэманстрацыя савецкага прагулачнага катэра на падводных крылах тыпу «Волга». Партыю такіх катэраў, што выпускаюцца на заводзе ў Батумі, вырашыла набыць англійская фірма «Эйравіа». Камерцыйны дырэктар гэтай фірмы Эдзі Твігз расказвае: «Я атрымаў велізарнае задавальненне, калі сам веў катэр. Ён вельмі просты і надзейны ў кіраванні, мае сучасны і элегантны знешні выгляд. Словам, ён ідэальны для марскіх прагулак у летні час, якія любяць многія англічане. Мы павінны прызнаць, што катэр, які мы заказвалі толькі па праспектах, фотаздымках і тэхнічным апісанню, пераўзышоў усе нашы чаканні».

Фірма «Эйравіа» плануе пакупку і больш буйных савецкіх суднаў на падводных крылах, напрыклад, тыпу «Камета» або «Метэор». Яны з поспехам могуць абслугоўваць пасажырскую лінію паміж Англіяй і Францыяй.

Першыя ў краіне аўтаматычныя помпы для пачачы масла ў гідрасістэму станка створаны на Гомельскім заводзе «Гідрапрывод». На здымку: слесар-выпрабавальнік З. ФРЭНКЛАХ (злева) і інжынер В. ДАВЫДЗЕЙКА правяраюць работу устаноўкі.

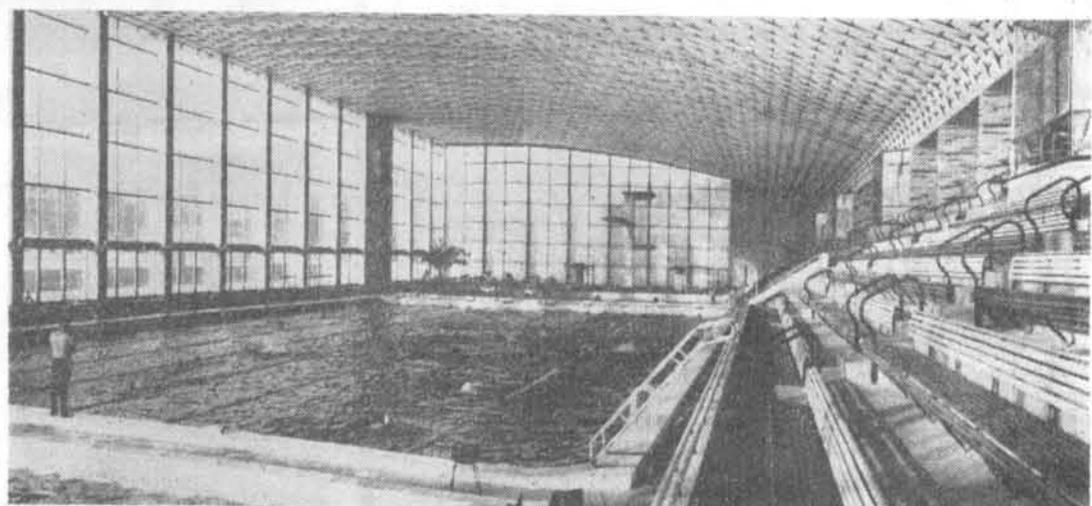
ла на атамных электрастанцыях.

Магутнасць новага атамнага рэактара складае 100 мільёнаў ват.

Палівам для атамнага рэактара «Мір» служаць вельмі абагачаны уран, у якім утрымліваецца 90 працэнтаў урану-235.

нах, створаных да гэтага часу. Новая печ можа паспяхова сапернічаць з доменным цэхам сярэдняй магутнасці. Упраўленне цеплавымі і тэхналагічнымі працэсамі вядуць лічыльна-рашачыя прыстасаванні.

Дасягненні савецкіх домнабу-

Новы плавальны басейн у Мінску.

ДВА ДНЯ ПОЛЕЗНОГО И РАЗУМНОГО ОТДЫХА

К 1 января 1968 года в Советском Союзе в основном завершён перевод промышленных предприятий и учреждений на пятидневную рабочую неделю. Отныне большинство советских труженников имеют два выходных дня — самую короткую трудовую неделю. Добавим: при гарантированном праве на труд, при отсутствии безработицы, непрерывном росте заработной платы.

К пятидневной рабочей неделе — важнейшему социальному завоеванию — трудящиеся СССР шли постепенно, создавая мощную социалистическую экономику —

материальную основу для новой высокопроизводительной организации труда.

За последние десятилетия пролетариат капиталистических стран Западной Европы и Америки в упорной, связанной с большими жертвами классовой борьбе также добился некоторого сокращения рабочего дня, рабочей недели. И в этом прежде всего заслуга международного коммунистического и рабочего движения, политических и профессиональных организаций пролетариата буржуазных государств.

На днях управление Европейского экономического со-

общества опубликовало данные о средней продолжительности рабочей недели в странах-участницах Общего рынка. Они показывают, что промышленный рабочий Франции работает в течение недели в среднем 47 часов 20 минут, Голландии — 46 часов, Люксембурга — 45 часов 45 минут, Бельгии — 44 часа 10 минут, Федеративной Республики Германии — 44 часа. При этом над каждым работающим, занятым в производстве капиталистических стран, всегда висит дамоклов меч безработицы, неуверенность в том, что он будет трудиться и завтра.

В Советском Союзе сокращение продолжительности рабочего дня и рабочей недели осуществляется планомерно, на протяжении всех лет существования рабоче-крестьянской власти. Ныне продолжительность рабочей недели в СССР составляет в среднем всего 39,4 часа — она меньше, чем в любой стране.

Таким образом, сейчас фонд свободного времени у советского труженника самый большой в мире. Если вы-

честь из нерабочего времени ту часть, которая уходит на поездки, еду, сон, то остаток, т. е. собственно свободное время составляет в среднем около 1 500 часов в год. Это лишь немногим меньше годового фонда рабочего времени.

Хотя почасовая продолжительность рабочей недели при переходе на пятидневку осталась прежней, свободное время увеличилось. Ездить на работу надо теперь уже не шесть, а пять раз в неделю. За счёт этого каждый трудящийся экономит в среднем за год 70—80 часов, что равнозначно введению дополнительно 8—10 нерабочих дней.

Советские люди в массе своей хорошо используют свой досуг. По данным статистики, в двадцатых годах на повышение своего общеобразовательного уровня советский рабочий тратил в среднем 1 час 50 минут в неделю, а сейчас — в четыре раза больше.

Одним из крупных завоеваний культурной жизни народа является развитие кино.

Оно проникло в самые отдалённые уголки страны. Сейчас в Советском Союзе около 150 тысяч киноустановок — это почти в сто раз больше, чем до революции. В 1966 году число посещения кинотеатров составило 4,2 миллиарда. Это значит, что в среднем на одного жителя приходится 18 посещения в 1914 году. Миллионы рабочих, служащих, крестьян СССР посвящают свой досуг музыке, живописи, самым различным видам художественной самодеятельности. Намного возросло время, затрачиваемое советскими людьми на выполнение своих гражданских и общественных обязанностей, на занятия спортом, физической культурой.

Советским людям, отмечают социологи, свойственна жажда интеллектуального насыщения, необычайная тяга к овладению научными и техническими знаниями, накопленными человечеством. Именно сейчас, в век научно-технической революции, это качество особенно ценно.

ЯНЫ НЕ ЗАБЫТЫ

Звыш ста жыхароў вёскі Люсіна па Палессі загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Жывыя не забылі аб іх. У цэнтры сёла ўстаноўлены дзевяціметровы манумент славы. Удзень і ўначы гарыць на ім зорка. Гэта памяць аб тых, хто аддаў сваё жыццё за наша шчаслівае будучае.

М. БАБОК.

ПАРАЎНАННЕ Ў КАРЫСЦЬ РАДЗІМЫ

Нядаўна я вярнуўся дадому пасля даволі працяглага падарожжа. Разам з групай беларускіх турыстаў я прыняў удзел у круізе да берагоў Заходняй Афрыкі і Еўропы, наведваў шэраг афрыканскіх і еўрапейскіх краін. Ужо не першы раз я праводжу адпачынак у замежных падарожжах. Пабываў у Англіі, Балгарыі, Чэхаславакіі, некаторых іншых краінах.

Жыццё за рубяжом заўсёды хочацца параўнаць з жыццём у нашай краіне. Параўнаць цэны на прадукты першай неабходнасці, пакупную здольнасць рабочага чалавека, кошты кватэр, магчымасць атрымаць адукацыю. Трэба сказаць, што параўнанне не ў карысць капіталістычнага свету.

Там спакой і шчасце чалавека залежаць ад таго, наколькі ён упэўнены ў сваім будучым. Мы сустракалі людзей, якія гаварылі аб сваім забяспечаным сёння, але не давалі сустрэць рабочага чалавека, які б упэўнена гаварыў пра тое, што заўтра ён будзе жыць лепш.

Ні ў якое параўнанне з нашай краінай не ідзе магчымасць атрымаць адукацыю. У нас навучанне бясплатнае, больш таго, студэнты атрымліваюць стыпендыю, забяспечваюцца інтэрнатам. Дзяржава гарантуе работу пасля заканчэння інстытута. За рубяжом атрымаць адукацыю цяжка. У Стамбуле мы бачылі дэманстрацыю студэнтаў, якія праводзілі супраць таго, што дзяржаўныя школы даюць вучням меншыя веды, чым прыватныя, а таму выпускнікам дзяржаўных школ цяжэй вучыцца ў вуз.

У час падарожжа мы яшчэ існаей зразумелі, якая цудоўная наша краіна, як дарага яна нам.

П. САЧЫЎКА.

Карэліцкі раён.

РАЗВЕДЧЫЦА

Тыя, хто жыве на вуліцы Куйбышава ў Пінску, часта сустракаюцца з пенсіянеркай Ірынай Рыгораўнай Бурак. Сустракаюцца як добрыя суседзі, вітаюцца, абменьваюцца сямейнымі навінамі. І амаль ніхто з іх нават не здагадваецца, што гэта хударлявая, з сівымі валасамі жанчына 25 год назад была смелай разведчыцай, што яна дзесяткі разоў знаходзілася на валаску ад смерці.

Ірына Рыгораўна яшчэ ў былой Заходняй Беларусі дапамагала падпольшчыкам, падтрымлівала сувязь з вязнямі, распаўсюджвала нелегальную літаратуру.

Калі ў 1942 годзе на Піншчыне разгарнуўся масавы партызанскі рух, камандаванне стала тэрмінова падбіраць людзей у горадзе. Патрэбны былі не толькі сувязныя. Вельмі важна было знайсці такіх смельчачкоў, якія б маглі, не кідаючыся ў вочы немцам, збіраць разведвальныя даныя. Ірына Рыгораўна была найбольш падыходзячай кандыдатурай, таму што добра ведала нямецкую мову і жыла паблізу пераезда, адкуль лёгка было назіраць за прасоўваннем ваенных эшалонаў, сачыць за шасэйнай дарогай Брэст—Пінск. Ірына Рыгораўна без

ваганняў згадзілася дапамагаць партызанам.

Амаль сем месяцаў жанчына перадавала партызанам каштоўныя звесткі аб варожым гарнізоне ў Пінску. У сярэдзіне 1943 года партызанскае камандаванне, не жадаючы рызыкаваць сувязной, на руках у якой было чацвёрта дзяцей, загадала ёй перабрацца ў лес.

Ірына Рыгораўна і тут напросілася разведчыцай у дыверсійную групу. З таго часу перад кожнай аперацыяй для вызначэння абстаноўкі пасылалася Ірына Бурак.

Аб адным выпадку з яе баявой біяграфіі сярод партызан хадзілі легенды. Яна прывезла пад носам у немцаў воз са зброяй і ўзрыўчаткай.

Маці была добрым прыкладам і для дзяцей. Дочкі Вера і Надзя даглядалі хворых і раненых партызан, мылі бялізну, гатавалі ежу. І васьмігадоваму Івану знайшлася работа. Ён быў пастухом кароў, якіх удалося адбчыць у немцаў.

Скончылася вайна, але для Ірыны Рыгораўнай наступіў далёка не мірны час. У лесах яшчэ дзейнічалі неабіттыя банды. Бурак абралі дэпутатам сельскага Савета, і да яе дома зачасцілі няпрошаныя госці. Давалася навацаць на хутарах. Аднойчы, падыйшоўшы раніцай да сваёй хаты, убачыла на зямлі сарваны замок. У пакоі валяліся раскіданыя рэчы. Бандыты ўкралі медаль, а на стале пакінулі запіску з папярэджаннем не трапляцца на іх дарозе.

Паступова жыццё наладжвалася. Падрасталі дзеці. Зноў сям'я пераязджае ў Пінск. Ірына Рыгораўна амаль 10 год працавала на гародніннай базе. Зараз там працуюць яе дачкі. Сын Іван — слесар ліцейна-механічнага завода. Аляксандр асвоіў прафесію зваршчыка. У дзяцей ужо свае сем'і. Унукі (а іх у Ірыны Рыгораўнай 8) часта просяць сваю бабулю раскажаць аб гарачых партызанскіх днях.

У дом да Бурак і зараз часта прыходзяць былыя партызаны. Прыходзяць, каб успомніць мінулае або проста пагаварыць. Неадарма кажуць, што дружба, змацаваная крывёю, самая трывалая.

С. ШАПРА.

КААПЕРАТАРЫ — НАСЕЛЬНІЦТВУ

З кожным годам павялічваюцца даходы калгасаў Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Разам з тым павышаецца і матэрыяльны дабрабыт працоўных. Рост грашовых даходаў насельніцтва выклікаў за апошнія гады павышэнне попыту на прамысловыя, харчовыя і іншыя тавары народнага ўжытку.

Так, напрыклад, за апошнія тры гады работнікі гандлю раёна прадалі насельніцтву 8 легкавых аўтамабіляў, 598 матацыклаў і матаролеаў, 3 988 веласіпедаў і мапедаў, 1 148 тэлевізараў, 1 699 радыёпрыёмнікаў, 9 088 гадзіннікаў, 335 халадзільнікаў, 787 пральных машын і г. д. Усяго на суму 9 мільянаў 977 тысяч рублёў.

У гэтым годзе работнікі спажывецкай кааперацыі значна пашыраюць будаўніцтва магазінаў, складаў і іншых гандлёвых прадпрыемстваў. У гарадскім пасёлку Іванава ў гэтым годзе будуць здадзены ў эксплуатацыю яшчэ два магазіны (прадуктовы і прамысловых тавараў), а ўсіх магазінаў і буфетаў у горадзе маецца звыш 30, а таксама магазіны-сталовыя ў вёсках Бродніца і Дастоева, магазіны ў вёсках Старыя і Новыя Клянкі, Моталі, Сухім і многіх іншых вёсках. Намечана будаўніцтва сталовых, буфетаў, кафэ.

А. ШВАБ.

Оно помогает ускорять развитие производительных сил СССР. И пятидневная рабочая неделя создает хорошие условия для научной организации труда и совершенствования производства. Она позволяет рационально использовать имеющиеся оборудование, улучшить профилактический уход за ним и, в конечном счете, поднять эффективность общественного труда.

Два выходных дня в неделю потребовали, естественно, дополнительных расходов социалистического государства на организацию разумного отдыха трудящихся, на улучшение культурно-бытового обслуживания населения. И это нашло свое отражение в государственном бюджете на 1968 год. Увеличены затраты на строительство новых дворцов культуры и клубов, кинотеатров и парков культуры и отдыха, стадионов и плавательных бассейнов, одним словом, на все то, что связано с досугом людей.

Большую работу в этой области ведут советские профессиональные союзы, самые

многочисленные организации рабочего класса, располагающие не только огромными правами, но и материальными возможностями. Нет такого профессионального союза, который не заботился бы о расширении своих здравниц, санаториев или домов отдыха, в частности однодневных домов отдыха, не поощрял бы развитие спорта, туризма, не думал бы над тем, как лучше организовать досуг членов профессиональных союзов и их семей. Ещё в начале 1967 года Пленум ВЦСПС тщательно определил задачи всех профессиональных организаций страны в связи с переходом на пятидневную рабочую неделю с двумя выходными днями. И многое уже сделано. Профессиональный союз железнодорожников, например, выступил инициатором создания специальных туристических поездов для выезда рабочих, служащих, членов их семей в дни отдыха на лоно природы, в живописные места.

Переход на пятидневную рабочую неделю внес радикальные изменения в дея-

тельность государственных и общественных организаций, повысил ответственность местных Советов депутатов трудящихся за организацию хорошего отдыха населения.

Местные Советы депутатов трудящихся уделяют большое внимание организации торговли в выходные дни, работе очагов общественного питания, городского транспорта. Все это оказывает свое влияние на отдых и поэтому должно действовать отлично, идеально. Закономерно, что здесь еще встречается немало трудностей, препятствий, подчас и консерватизм. Но это — явления временные, они преодолеваются.

Увеличение свободного времени при все возрастающей заботе социалистического государства о более полном удовлетворении культурно-бытовых запросов людей труда становится стимулом к дальнейшему росту творческих сил советского человека.

Яков УШЕРЕНКО, комментатор АПН.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ

ПО-БЕЛОРУССКИ

«ГЕАГРАФІЯ БЕЛАРУСКАГА СПОРТУ» — так называется статья, которой открывается сегодняшний номер газеты. Ее автор заведующий кафедрой физвоспитания и спорта Минского педагогического института К. Куликович рассказывает о международных связях белорусских спортсменов. За последние 10 лет наши команды провели более 200 официальных соревнований со спортсменами стран Европы, Азии и Африки. И хотя соперниками представителей БССР, как правило, были национальные сборные и ведущие клубы зарубежных стран, большая часть встреч закончилась победой белоруссии.

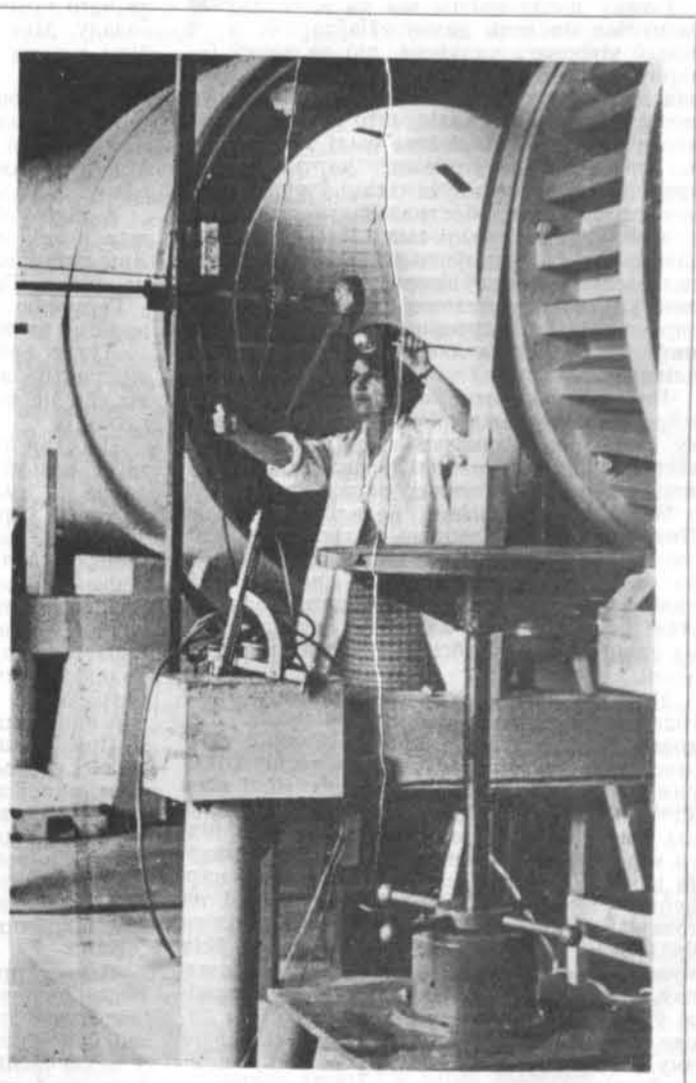
В № 4 «Голосу Радзімы» была помещена статья Н. Троицкого «Нам с ними не по пути». Ее автор, соотечественник из ФРГ, опровергал грязную клевету на нашу Родину редакционной парижской газеты «Русская мысль». Против лживых утверждений парижского борзописца о якобы «принудительной репатриации» советских граждан после окончания войны выступает бывший репатриант, белорусский поэт Алевс Ставер. Подростком он был вывезен в Германию, испытал ужасы фашистских концлагерей и с полным основанием заявляет: «Я не слышал, чтобы хоть один невольник, глядя сквозь колючую ограду на аккуратные немецкие домики, высказал желание остаться там.» [«Я ВЕДАЮ ТОЕ МИНУЛАЕ...», 4 стр.].

На страницах газеты мы регулярно помещаем материалы, посвященные пятидесятилетию Советской Белоруссии. Среди них рассказы о городах и деревнях республики, об изменениях, которые произошли за годы Советской власти. Древнему Ивенцу посвящен очерк «АДЗНАКА ГОРАДА» (5 стр.). С давних времен славятся своими изделиями ивенецкие гончары, но подлинного расцвета это ремесло достигло только в годы Советской власти. Продукция фабрики худо-

жественной вышивки и керамики известна не только в нашей стране, но и за рубежом. Недалеко от Ивенца, в Налибокской пушце, на хуторе Дзержиново, родился и провел свое детство Феликс Эдмундович Дзержинский. Сейчас в Ивенце создан музей выдающегося революционера.

Недавно в Минске побывала группа вьетнамских журналистов. Они познакомилась с жизнью белорусского народа, его борьбой с оккупантами в годы Отечественной войны. «Воскрешение Минска, разрушенного гитлеровцами, — сказал редактор газеты «Ту-до» Дин Нью Хой, — наполняет нас надеждой, что и мы отстроим по вашему примеру разрушенный американскими бомбами Ханой и другие города». Гости из Вьетнама встретились с белорусскими журналистами, посетили автозавод в Жодино, побывали в Бресте. Огромное впечатление произвели на них рассказы-воспоминания белорусских партизан и участников обороны Брестской крепости. На прощание вьетнамские друзья подарили алюминиевый перстень, сделанный из обломка американского самолета, автору статьи «АЛЮМИНІЕВЫ ПЯРСЦЕНАК» (7 стр.).

«Королевой меха» признана норка на мировом рынке. По производству шкурок этого ценного пушиного зверька СССР занимает сейчас второе место в мире. Сравнительно недавно — 10 лет назад — разведением норки, серебристо-черной лисицы и голубого песца занялись и в нашей республике. В системе Белкоопсоюза создано 10 зверохозяйств, в пяти совхозах и четырех колхозах — звероводческие фермы. В минувшем году белорусские звероводы дали стране более 130 тысяч ценных шкурок. Об одном из зверохозяйств республики — молодеченском рассказывается на 8 стр. — «МАЛАДЗЕЧАНСКІЯ НОРКІ».

Мінскі навукова-даследчы інстытут целпа- і масаабмену. Аспірантка Ліліяна СЯРГЕЕВА рыхтуе азрадынамічную трубу для чарговага доследу.

Фота А. КАЛЯДЫ.

REUNION SERVICE

«Москва, ул. Кузнецкий мост, дом № 18/7. Бюро розыска для советских и иностранных граждан, потерявших связь с родственниками».

По этому адресу приходят письма из разных концов нашей Родины и из-за рубежа. За 20 лет существования бюро получило сотни тысяч таких писем. В 300 000 случаев поиски были успешными.

Предлагаем вниманию читателей статью, из которой они узнают о нелегком, благородном труде работников службы розыска.

The signboard over the entrance to No. 18/7 Kuznetsky Most St. in Moscow reads: SEARCH BUREAU FOR SOVIET AND FOREIGN CITIZENS WHO HAVE LOST CONTACT WITH THEIR RELATIVES.

This humane institution makes no charge for its services. It was founded in 1945 by the Executive Committee of the Alliance of

the USSR Red Cross and Red Crescent Societies, and its records show that in twenty years it has been instrumental in bringing about some 300,000 happy reunions. The Bureau is in correspondence with 72 countries.

THE SEARCH BEGINS

«Our Bureau has no branches in other towns», said Valentina Fatyukhina, who has been with

the organisation since its inception. «We are the only office in the Soviet Union and all requests come to us».

One of the Bureau's research workers, Y. Ponomaryova, has a fresh request from Poland. Evgenia Kulen is asking for help in tracing her relatives: her father, a Soviet serviceman, and his family were in Poland when the war broke out. His unit left for the front. Half a year later, when Evgenia was quite small, her mother died in labour. The people who had given shelter to Evgenia also died shortly afterwards. The little girl was all alone and her efforts to find somebody who had at least known her parents were in vain. Many years later she came across her

mother's death certificate and learned that her mother's name was Serdchenkova and her birthplace—the village of Vishenki.

With this information the Bureau worker starts the search. On her desk I see a number of inquiries sent out to various offices.

Another line of investigation is the spelling of the name. They may have made a mistake in Poland, she thinks. Possibly the name should be spelled «Serednichenko» or «Cherednichenko»? These sound more common. With this in mind, she takes up the files of war-time evacuees.

Suppose this was not her maiden name? And then the marriage licence may not have been taken out in Vishenki?

Dozens of similar questions come up during the search, which might last well over a year. In other cases things take a different turn.

VICTIMS OF NAZIS

When the Bureau closes a case it notifies the client of the address of relatives discovered and considers its job done. The staff is too busy to arrange the reunions: each research worker always has about a thousand current cases. Yet it happens sometimes that formalities yield to emotion. Some time ago the Bureau arranged at its office the reunion of a sister and brother.

When the war broke out the Bogdanovich family was evacuated from Byelorussia to the eastern areas of the country. En route two children got lost and found shelter in an orphanage. The nazis came and despatched the children to Germany, but by some lucky chance several little captives escaped from the train in Poland. For twenty-four long years brother and sister had no knowledge of the whereabouts of their mother and another sis-

Я ВЕДАЮ ТОЕ МІНУЛАЕ...

ПІСЬМО БЫЛОГА РЭПАТРЫЯНТА

Ворагі краіны Саветаў здольны на брудныя паклёны і выдумкі — у гэтым я яшчэ раз пераканаўся, калі прачытаў у «Голасе Радзімы» артыкул «Нам з імі не па дарозе», у якім наш зямляк з ФРГ Н. Троицкі абвяргае паклёп на Савецкую краіну. Пытанне гэта мяне ўсхвалявала, і я рашыў выказаць сваю думку.

Вясной 1944 года, у час фашысцкай блакады Бягомльскага партызанскага краю, я ў балоце згубіў бацькоў, трапіў у лапы фашыстаў і быў вывезены ў Германію. Мне тады было няпоўных пятнаццаць год.

Я зведаў жахі фашысцкіх канцлагаў, у маёй памяці навечна засталася тая пакутлівая дні. Таму я не магу быць аб'якавым да тых версій, якія распаўсюджваюцца за мяжой. Буду пісаць, што ведаю.

Гэта няпраўда, што нашы людзі, якія былі прымусова вывезены ў Германію, нібы не хацелі вярнуцца дамоў. У цяжкія дні нявольніцкага жыцця самай галоўнай падтрымкай для нас была надзея вярнуцца да сваіх родных і блізкіх. Мы жылі думкамі аб Радзіме, дзяліліся ўспамінамі аб доме, аб вучобе ў нашых школах, аб працы, і ў тых хвілінах нам, галодным і змучаным вязням, рабілася лягчэй на сэрцы. Размовы і ўспаміны пра родны край на нейкае імгненне адводзілі нас ад жорсткай і пакутлівай рэчаіснасці. Я не чуў, каб хоць адзін нявольнік, глядзячы праз калючую агарожу на акуратныя нямецкія домікі, выказаў жаданне застацца там.

І таму пасля вайны мы як мага хутчэй імкнуліся паехаць дамоў. Паўтараю: я не бачыў ніводнага чалавека, які не хацеў бы вярнуцца на Радзіму. Вядома, што ў лагерах для рэпатрыянтаў знаходзіліся розныя людзі. Можна, былі такія, што адчувалі віну перад Радзімай. Калі гэта былі тыя, што ў час блакады Бягомльскага партызанскага краю ішлі на лес з аўтаматамі ў руках палеч з фашыстамі, расстрэльваючы жанчын і дзяцей, калі гэта былі тыя, што ў этапных канцлагерах (Лібарашчына, Граева, Вуперталь) служылі ахоўнікамі, дапамагалі фашыстам гнаць у няволю суайчыннікаў, то, апрача агіды і пагарды, ніякіх пачуццяў у мяне, як у былога нявольніка, яны не выклікаюць.

На Бягомльшчыне фашысты праводзілі жорсткія блакады двойчы. Першы раз улетку 1943 года. Тады яны спалілі амаль усе вёскі раёна. Расстрэлялі і спалілі жыхароў многіх вёсак. Напрыклад, зараз, калі едзеш з Бягомля ў Докшыцы, недалёка ад ракі Поні, каля дарогі, ляжыць вялікі камень, на якім выбіта, што тут некалі была вёска Шуняўка. Фашысты расстрэлялі, спалілі, пакідалі ў калодзеж жыхароў гэтай вёскі — усіх да аднаго. У карных экспедыцыях удзельнічалі паліцэйскія і ўласаўскія злучэнні.

Успамінаецца такі факт. У блакаду 1943 года мы хаваліся ў балотах за ракой Бярозай. З кіламетр ад нашай стаянкі размясціліся жыхары суседняй вёскі Вускрам'е. Вёска была занята карнікамі. І вось аднойчы да вускрамцаў прабраліся ўласаўцы. Яны казалі, што баяцца няма чаго, ніхто мірных жыхароў чапаць не будзе, няварта карміць намароў у балоце — лепей вярнуцца ў Вускрам'е. Людзі паверылі. І як толькі жыхары Вускрам'я пераправіліся праз раку Барозу, ўласаўцы адабралі ўсіх мужчын, падлеткаў і нават малых хлопчыкаў, загналі ў вёску, расстрэлялі і закапалі ў сіласнай яме. Вяртаючыся з балота па сля блакады, я сам бачыў тую сіласную яму... Тырчэла нага, абутая ў лапаць, і плячо ў святцы...

Можна, потым хто з тых забойцаў быў у

лагерах для рэпатрыянтаў? Можна. Ці не ім спачувае аўтар артыкула «З нядаўняга мінулага эміграцыі», надрукаванага ў парижскай рэакцыйнай газеце. «Русская мысль»? Гэта амаральна і ў вышэйшай ступені бесчалавечна — забываць тое, чаго нельга забыць, і выказаць спачуванні здраднікам. Ім, зразумела, не хацелася вяртацца дадому.

Шуняўская і вускрамская трагедыі — гэта не адзіныя прыклады, якія я мог бы прывесці. Я ўпэўнены, што і аўтар артыкула «З нядаўняга мінулага эміграцыі» ведае надобныя факты. Але ён піша агулам аб усіх рэпатрыянтах, аб нейкай «прымусовай» рэпатрыяцыі савецкіх грамадзян пасля вайны для таго, каб паздэкавацца з пакут нявінных людзей.

Пра заканчэнне вайны я дачуўся ў Галанды, у горадзе Энсхедэ, дзе мяне выратавала ад пакут рабочая галандская сям'я. Бо калі саюзнікі падыйшлі да Рэйна, фашысты пасадзілі нас у эшалон і павезлі невядома куды. Хадзілі чуткі, нібы нас усіх хацелі знішчыць. У эшалоне пераважна знаходзіліся жанчыны і дзеці. Мы страшэнна пакутавалі ад голаду. Жандавы-канваіры есці нічога не давалі. На адной разбуранай станцыі нявольнікі ўбачылі вагон з павідлам і мармеладом, кінуліся да яго. Канваіры акружылі вагон і ва ўпор пачалі расстрэльваць галодных людзей. Потым звалілі забітых у груд і некалькі разоў прагналі міма забітых эшалон, каб усе вязні бачылі і ведалі, да чаго прыводзіць імгненне ўратавання ад голаду. Мне запомнілася: зверху ляжаў забіты хланец з адкрытымі сінімі-сінімі вачыма...

На эшалон вязняў у дарозе не раз наляталі англійскія і амерыканскія самалёты, абстрэльвалі з буйнакаліберных кулямётаў. Многа вязняў загінула ў час гэтых абстрэлаў. У Галанды я ўцёк з эшалона.

У Бягомлі жыўчы людзі, таксама былі вязні, якія засталіся тады ў вагонах. Яны расказвалі мне, калі мы сустрэліся дома, што з Галанды эшалон зноў павярнуў у Германію. І зноў гінулі вязні ад голаду і налетаў авіяцыі.

Аўтар артыкула «З нядаўняга мінулага эміграцыі» аб гэтым чамусьці не піша. Можна, ён не ведае. Я хачу, каб ён ведаў аб гэтым.

Простая галандская сям'я адносілася да мяне вельмі добра. Але калі закончылася вайна, я амаль кожны дзень хадзіў у гарадскую ўправу горада Энсхедэ, прасіўся адправіць на Радзіму. Там сустрэкаў шмат іншых суайчыннікаў з розных абласцей Савецкага Саюза, яны таксама імкнуліся дамоў. Нарэшце, нас сабралі на стадыёне, пасадзілі ў машыну і прывезлі ў лагер для рэпатрыянтаў. Здаецца, ён размяшчаўся недалёка ад горада Брэмена. Там мы таксама патрабавалі ад адміністрацыі лагера хутчэй адправіць нас на Радзіму.

Праз некалькі тыдняў мы ўбачылі на Эльбе родных савецкіх салдат, якія выратавалі свет ад фашызму, якія адважалі наша пшасце вярнуцца на Радзіму. Мне ніколі не забыць таго моманту, калі я ўбачыў юнака ў выгараўшых на сонцы гімнаспёрках, у пілотках з чырвонай зоркай. Я не ведаў тады яшчэ, што мой бацька і старэйшы брат таксама былі ў радах Савецкай Арміі.

Дадому прыехаў я ў пачатку верасня 1945 года. Закончыў Бягомльскую сям'ягодку, Барысаўскае педвучылішча. У 1954 годзе закончыў Мінскі педагагічны інстытут. Яшчэ ў педвучылішчы пачаў пісаць вершы. Зараз ужо маю тры зборнікі вершаў, шмат песьняў. Напісаў раман «Пад канвоем» — аб фашысцкіх блакадах Бягомльскага партызанскага краю. Хутка твор выйдзе асобнай кнігай на беларускай і рускай мовах.

Алесь СТАВЕР

ДРУГАЯ Ў САЮЗЕ

Адчыніліся дзверы, і ў пакой увайшоў высокі хлопец з велізарным рюкзаком за плячыма.

— Куды гэта вы, Валодзя, сабраліся! — спытала супрацоўніца бібліятэкі Ефрасіння Сімон.

— Да вас, — адказаў увайшоўшы.

І, нібы не заўважаючы здзіўленага поглядаў работнікаў бібліятэкі, пачаў не спяшаючыся развязаць рюкзак. Хутка на стол ляглі акуратна падшытыя стосы часопісаў «Маладая гвардыя», «Вакол свету», «Юнацтва». Гэта быў чарговы дар удзячнага чытача бібліятэцы дома культуры Мінскага аўтазавода.

Студэнты-завочнікі заўсёды знаходзяць у сваёй бібліятэцы падабраную для іх літаратуру, брашуры, падшыўкі газет. А колькім рабочым дапамагла яна павысіць кваліфікацыю, сцэматызучы літаратуру па пэўных спецыяльнасцях.

Абшырны матэрыял для лекцый і гутарак сабраны ў бібліятэцы для заводскіх агітатараў. На кожную падзею тут адгукваюцца цікавай выстаўкай або прыгожа аформленым альбомам, стэндам ці мантажом. З густам і змястоўна зроблены альбом, прысвечаны 900-годдзю Мінска, выстаўка «Беларусь, мой родны край».

Папулярныя ў бібліятэцы і навінкі тэхнічнай літаратуры. Агляды іх робяць спецыялісты заводу. Яны ж дапамагаюць афармляць тэхнічныя выстаўкі.

Раздолле ў бібліятэцы і для дзяцей. На любую тэму — школьную, фантастычную, казачную, ваенную — знаходзяць яны тут кніжку, да таго ж атрымліваюць параду ад загадчыцы аддзела Людмілы Жылко.

Работнікі бібліятэкі — страсныя прапагандысты мастацтва. Гэта па іх ініцыятыве проста ў цэхі да рабочых прыежджалі Алоўнікаў і Хведаровіч, Ставер і Скрыпка і многія іншыя кампазітары, пісьменнікі, артысты. Створаны «Клуб аматараў паэзіі», «Клуб сяброў кнігі». Яны дапамагалі аўтазаводскім самадзейным пэстам і прайзікам выйсці са сваімі творами на рэспубліканскую арэну.

З таго часу, як бібліятэка была створана (1948 год), колькасць яе чытачоў павялічылася ў дзесяць разоў. Зараз іх амаль 15 тысяч. Аднаведна ўзрос і кніжны фонд: з 8 да 86 тысяч тамоў.

Зараз у бібліятэцы пануе ажыўленне. Выносіцца старая мэбля, пераабсталяваюцца стэлажы. Прычынай усяму — тэлеграма з Масквы, у якой паведамлялася, што бібліятэка на ўсесаюзным перадакстрычніцкім аглядзе заводскіх бібліятэк заняла другое месца. Услед за добрай весткай прыбыла і прэмія: два вагоны сучаснай новай мэблі.

НА ЗДЫМКУ: загадчыца бібліятэкі Лідзія ЗАВАДСКАЯ прыводзіць з чытачамі агляд новай літаратуры.

Фота П. НАВАТАРАВА.

ВОБРАЗ ЛЕНИНА У НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ

У беларускіх сёлах складзены сотні легенд, песьняў, казак аб Уладзіміру Ільічу. Сабраныя і апрацаваныя мясцовымі этнографамі, яны аб'яднаны ў зборнікі і кнігі.

Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук Беларускай ССР выпускаў новую вялікую працу «Ленін у беларускай народнай творчасці».

І. МУХІНА.

ter, Rimma. The brother devoted much time and energy to the search for their relatives but with no success, since both mother and sister had changed their surnames in the meantime. The Bureau helped him.

There is just a brief entry in the Bogdanovich's file that contact was established, but there were tears in the eyes of the Bureau staff when they presented flowers to the happy brother and sister as they met at the Bureau's office after long years of separation.

SISTER FROM SPAIN

Two sisters, Zoya and Lyuba Matrosova, lived in an orphanage. Subsequently they lost track of one another. Lyuba was adopted and not only was her last name changed but she took the patronymic of her adoptive father. Zoya married a Spaniard and went to his country with him

when he was repatriated. Several years later her husband died and Zoya found herself alone. She appealed to the Bureau to find her sister Lyuba. This was quite a tall order owing to the name changes.

Meanwhile, Lyuba was also looking for her sister. She learned that Zoya had married a foreigner, but she had nothing else to go by. But when the Bureau began working on two files — one for Zoya Lopez and another for Lyuba Pinchuk, both of whom had borne the name of Matrosova in childhood, it was not difficult to bring the sisters together.

FIFTY YEARS AFTER

Vladimir Zhdanov, a resident of Voronezh, was extremely surprised when he heard that he had a brother in Paris who was eager to find him. The Zhdanov in Voronezh insisted that it was

improbable: his father had not come back from World War I. His mother had remarried and died at a venerable age. Her second husband was also dead.

But when the Zhdanov from Paris (Yuri), who proved to be an engineer, came to Moscow on a business visit, he supplied a long list of relatives. Vladimir Zhdanov of Voronezh among them. In Leningrad the Bureau managed to track down an aunt of the French engineer. He called her up over long distance and there took place a most unusual conversation about events of half a century ago. It seems that Vladimir's father, who had gone to France with the Russian Expeditionary Corps, had not been killed but had married and started a new family, about which the aunt knew nothing. She told Yuri about all his relatives, dead and alive.

When Yuri Zhdanov left the Bureau, he went to call up his half-brother in Voronezh, and another entry was made in the Zhdanov file: «Contact established. March 12, 1967».

AN INMATE OF BRAUNSCHWEIG CAMP

Following a serious illness resulting from years in nazi concentration camps, Soviet citizen Maria Vysokina died, leaving a daughter Zina, born in 1945. While going over her mother's belongings, Zina found notes from which it transpired that her father was a foreigner. The mother had never discussed her father with Zina and she decided to appeal to the Bureau. The Bureau staff established that Zina's father was an inmate of the Braunschweig camp. Thanks

to the assistance of the Italian Red Cross, Zina's father, Mr. Gaitano Sordani Nini, was found. He came to Moscow and was infinitely grateful to the Bureau for the help it had given his daughter.

ONE IN FOUR

The last question: «Does the Bureau always find the relatives?» The answer is «NO». There are many handicaps such as the absence of vital data and the fact that during the war archives were destroyed in many towns and villages. Some of the documents date back to the 19th century and refer to now non-existent administrative divisions.

Well, the Bureau finds one in four of the people referred to it. A difficult but rewarding job!

ДА 50-ГОДДЗЯ БССР

АДЗНАКА ГОРАДА

Размова неяк не ладзілася. Была сярэдзіна рабочага дня. У кабінете старшыні Івянецкага гарпасялковага Савета Івана Паўлавіча Прусевіча раз-пораз аваніў тэлефон, адзін за адным уваходзілі наведвальнікі. Старшыня быў заклапочаны і на мае пытанні адказваў надта ўжо коротка.

Гледзячы, як Іван Паўлавіч ужо ў каторы раз здымае трубку тэлефона, я падумала, што наўрад ці ўдасца мне разгаварыць гэтага чалавека.

Але, відаць, заўважыўшы маю збянтэжанасць, Іван Паўлавіч устаў з-за стала і прапанаваў:

— Ведаеце што! Справы гэтыя наогул ніколі не скончацца. Калі будзем сядзець у кабінете, то я і далей нічога вам не змагу расказаць. Хадземце, лепш я пакажу наш пасёлак, прадпрыемствы, а па дарозе і пагутарым.

Калі мы выйшлі на вуліцу, старшыня некаторы час вагаўся — у які бок ісці, што першае паказаць. Але потым вырашыў, што калі паказваць самае значнае, дык трэба пачынаць з фабрыкі мастацкай вышывкі і керамікі. Праўда, ён паіраваў, што знаходзіцца яна і ўкраіне пасёлка і ісці туды прыдзецца доўга.

— Але затое і пасёлак адразу пабачыце, ды і на фабрыцы паглядзець ёсць на што.

Цяпер ужо не трэба было распытваць Івана Паўлавіча пра пасёлак. Ён сам ахвотна расказаў аб ім.

— Вы, напэўна, ужо чулі, што Івянец — даволі старажытны горад. Маленькае пасёлка на рацэ Волме, з якога пачалася гісторыя горада, узнікла на рубяжы XIII—XIV стагоддзяў. Выбіралі гэтае месца, па ўсім відаць, людзі разумныя і практычныя. Мяркуюць самі: пад бокам — Налібоцкая пушча, у якой хапала і драўніны для пабудовы, і ягад, і грыбоў, і дзічыны рознай. Пад пагамі — цудоўныя гатункі ганчарнай гліны: рабі посуд, займайся рамяством. Па Волме, а яна тады была шырокай і паўнаводнай, можна

было везці свае тавары ў далёкія мясціны, гандляваць з суседзямі. Ды і рыбы ў рацэ было многа.

Дарэчы, аб Волме, За мінулыя стагоддзі яна шмат згубіла — няма ні былой паўнаводнасці, ні велічы —самі бачыце. Але мы думаем вярнуць ёй прыгажосць. У блэйшыя два гады збудуем плаціну, створым вадасховішча, а на ім лодачную станцыю. Стане рака цудоўным месцам адпачынку жыхароў пасёлка.

Як і ўсякаму іншаму старажытнаму гораду, Івянцу не грэх бы пахваліцца якімі-небудзь помнікамі старажытнасці, але чаго няма, таго няма: што ў далых часу згубілася, што ліхалеце войнаў зруйнавала. Аднак сведкі нядаўняй гісторыі ў нас ёсць. Вы на Камсамольскай вуліцы былі?

Я зразумела, пра што хоча сказаць Іван Паўлавіч. Перш чым зайсці ў Савет, я смятам пабывала ў горадзе. Была і на Камсамольскай вуліцы. Яна доўгая, прасторная, забудавана новымі прыгожымі домамі. Амаль у самым канцы яе стаіць будынак, не падобны на ўсе астатнія. Ён упрыгожаны цікавымі драўлянымі скульптурамі. Гаспадар дома А. Пупко — таленавіты мастак. Яго скульптуры не раз дэманстраваліся на выстаўках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, і заўсёды з поспехам.

Але ў гэтага дома ёсць і другая слава, другая вядомасць. У ім з 1915 па 1917 год жыў М. В. Фрунзе. Працуючы тады на пасадзе загадчыка гаспадаркі аддзела Усерасійскага саюза зямстваў і гарадоў пад прозвішчам Міхайлаў, Фрунзе веў кіруючую рэвалюцыйную работу сярод салдат Заходняга фронту. Таму такі дарагі гэты дом жыхарам Івянца, таму так шануе і беражэ яго гаспадар-мастак.

Ёсць яшчэ адзін вельмі прыкметны будынак у Івянцы. Бельскі, двухпавярховы. Гэта — музей. Стаіць ён зусім непадалёк ад аўтобуснай станцыі. Напэўна, кожны, хто ўпершыню прыязджае ў горад, пачынае знаёміцца з ім якраз ад-

сюль. Музей Ф. Э. Дзяржынскага існуе ўжо больш дзесяці год. Ад устаноў, прыватных асоб, дэлегацый з розных гарадоў і вёсак нашай краіны і з-за мяжы прывезена і прыслана сюды больш за 1600 экспанатаў. Гэта фотаздымкі, дакументы, лістоўкі, кнігі, рэчы з дома, у якім нарадзіўся і правёў дзіцячыя гады Фелікс Эдмундавіч Дзяржынскі. А дом гэты знаходзіцца калісь непадалёк ад Івянца, у Налібоцкай пушчы, на хутары Дзяржынава.

У гады Айчынай вайны радзіма выдатнага рэвалюцыянера стала раёнам дзеяння буйных партызанскіх злучэнняў. Гітлераўцы накіроўвалі сюды адну карную экспедыцыю за другой. Былі спалены дзесяткі вёсак, знішчаны тысячы мірных людзей. Спалілі фашысты і Дзяржынава. У Івянцы за антыфашысцкую дзейнасць і дапамогу партызанам былі расстраляны старэйшы брат Фелікса Эдмундавіча Дзяржынскага Казімір і яго жонка Люцыя.

— А вось і вуліца, якая носіць імя нашага славутага земляка, — перапынае мае думкі Іван Паўлавіч. — У мінулым годзе мы добраўпарадкавалі яе, азелянілі, пракладлі тротуары. Цяпер яна адна з самых прыгожых у нас...

Пасёлак канчаўся. Наперадзе, над дрэвамі невялічкага ляска, віднеўся высокі цагляны комін керамічнага цэха.

Побач са старым цэхам — новабудоўля. Работа на ёй ідзе поўным ходам. Пад'язджаюць машыны, нагруканыя цэглай, дошкамі, падвозяць раствор. Сцены растуць проста на вачах. Па ўсім відаць: аб'ект тэрміновы.

— Расшыраецца керамічны цэх, — адказваючы на мае пытанне, растлумачыў Іван Паўлавіч. — Пыпыт на яго прадукцыю вельмі вялікі. Усё цяжэй становіцца выконваць шматлікія заказы. Вазы, статуэткі, цукерачніцы, вясельныя, гладышы, слоікі, арыгінальныя наборы для курэння мы адпраўляем зараз не толькі ў Мінск або ў іншыя насе-

лення пункты Беларусі. Іх ахвотна купляюць у многіх гарадах Савецкага Саюза і нават за межамі нашай Радзімы. На міжнародных выстаўках у Бруселі і Парыжы дэманстравалася івянецкая кераміка.

— Вось мы і прыйшлі, — расчыняючы перада мной дзверы цэха, прагаварыў Іван Паўлавіч. — Тут вам лепш размаўляць з інжынерам Вольгай Рыгораўнай Серада. Яна спецыяліст, ёй, як гаворыцца, і карты ў рукі.

Да Івана Паўлавіча падыйшло некалькі рабочых. Напэўна, у іх да старшыні былі неадкладныя справы, якія можна было вырашыць на месцы, а мы з Вольгай Рыгораўнай пайшлі аглядаць цэх.

На фабрыцы многа моладзі. Ёй яшчэ прадстаіць сказаць сваё слова ў гэтым цудоўным і самабытным мастацтве. Ёсць тут і майстры-ветэраны, за плячыма ў якіх сапудны стаж работы. Гэта сапраўдныя чараўнікі. Не адарваць вачэй ад маляўнічых узораў-арнамантаў, пакладзеных на посуд Францам Талішэўскім. Гэты гаваркі, вясёлы, здатны на выдумкі чалавек зрабіў з гліны гітару, нацягнуў на яе струны і сцярджае, што гуцьня яна не горш, чым самы дарагі інструмент. Глядзіш на тонкае, непаўторнае майстэрства ветэранаў ганчарнай справы — Івана Малчанава, Франца Талішэўскага, Віктара Кулікоўскага і міжволі думаеш аб тых самародках-умельцах, якіх яшчэ ў XVII стагоддзі запрашалі ў Маскву і іншыя рускія гарады ўпрыгожваць керамікай храмы і саборы. Іх праца захавалася і да нашых дзён. Рэльефныя ўстаўкі-паіно на купале парквы св. Сцефана ў Маскве і цяпер ураджаюць майстэрствам выканання, багаццем фарбаў, глыбінёй партрэтных характарыстык персанажаў.

У Івянцы керамічны прамысел узнік здаўных-даўна, і ганчары тутэйшыя славіліся сваім мастацтвам далёка ў наваколлі. Найбольш шпарка ён пачаў развівацца ў канцы XIX стагоддзя. Аднак у пагоні за прыбыткамі прадпрыемальнікі арыентаваліся на не надта патрабавальны густ багатых, але малакультурных пакупнікоў. Ужо ў пачатку XX стагоддзя вырабы ганчароў-саматужнікаў амаль страцілі свае мастацкія якасці.

Газета «Наша ніва» пісала: «Нашы ганчары наперад не ідуць. У Івянцы, напрыклад, робяць нават добрыя кахлі,

але затое гладышы, міскі, місачкі толькі такія, якія хіба Кайн з Авелем яшчэ дзялілі на пастве забавляючыся».

Аднаўленне і сапраўдны росквіт мастацтва керамікі пачаўся пры Савецкай уладзе. Беларускія ганчары ствараюць прадметы быту, якія радууюць вока сучаснай формай, багаццем фарбаў, тонкай аддзелкай і здольны задаволіць любы, самы вытанчаны густ.

— Нам працаваць значна лягчэй, чым нашым дзедам і прадзедам, — усміхаючыся, гаворыць Вольга Рыгораўна. — Мы і права не маем рабіць непрыгожыя рэчы. Калісьці асноўнай формай ганчарнай вытворчасці былі саматужныя прадпрыемствы. Цяпер, самі бачыце, многія працэсы механізаваны. На фабрыцы ёсць мастакі, якія пастаянна працуюць над удасканаленнем вырабаў, імкнучы рабіць іх лёгкімі, прыгожымі, спалучаюць у іх нацыянальныя каларыт з сучаснай формай. Наш цэх выпускае 150 відаў вырабаў, і спыняцца на гэтым мы не збіраемся.

Івянецкая фабрыка мастацкай вышывкі і керамікі — адно з 16 прадпрыемстваў рэспублікі, якія былі прадстаўлены на Міжнароднай выстаўцы ў Манрэалі.

— Але гэта ўжо заслуга не ганчароў, а ткачых, — зазначаў Іван Паўлавіч. — Давайце і да іх зойдзем.

У ткацкім цэху я пазнаёмілася з Чаславай Новікавай, Ядвігай Явід, Марыяй Сасонка. Гэта іх непаўторныя па прыгажосці вырабамі — сурвэткамі, жаночымі спадніцамі, абрусамі — любаваліся наведвальнікі савецкага павільёна на востраве Нотр-Дам.

...Рабочы дзень канчаўся, а Іван Паўлавіч Прусевіч разавоіўся. Мне здаецца, што ён з задавальненнем паўеў бы мяне ў школу, балніцу, на кансервавы завод, на птушка-фабрыку.

Я больш зусім нямнога часу, і наш пасёлак стане горадам. Побач з яго назвай на карце Беларусі будзе стаіць не белая кропка, а чырвоны кружочак — адзнака горада.

Д. ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: вырабы івянецкіх ганчароў.

Фота В. ДУБІНКІ.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Прочитал в «Голасе Радзімы», № 46 за 1967 год, статью «Голод в «обществе изобилия» и подумал, чем же занимается этот Соловей, который говорит, что в Америке жить хорошо? Может, политикам и неплохо живется: они получают хорошее жалование, имеют роскошные квартиры. А посмотрели бы вы, в каких лачугах живем мы, рабочие! Почему-то этот Соловей забыл о медицинской помощи. За то, что в СССР не стоит ни копейки, американцам приходится платить десятки и сотни долларов.

Н. ЧИРСКИЙ.

США.

У ЦЭНТРЫ МУЗЫЧНАГА ЖЫЦЦЯ

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАўНАЯ ФІЛАРМОНІЯ — 30 ГОД

У першыя ж гады Савецкай улады ў Беларусі пачалі адкрывацца тэатры, музычныя школы і вучылішчы, узніклі прафесійныя харавыя калектывы. Ажывілася канцэртнае жыццё. На афішах з'явіліся імёны беларускіх выканаўцаў, на эстрадах загучалі цымбалы.

Калі свет адзначаў 100-годдзе з дня смерці Бетховена, у Мінску аркестр музычнага тэхнікума выканаў яго 9-ю сімфонію. Тады ж аматары музыкі ўпершыню пазнаёміліся з творамі беларускіх кампазітараў Аладава, Цікоцкага, Туранкова, Пукста, Залатарова.

Але гэтага было недастаткова для задавальнення растуцых культурных патрэб народа. Неабходна была арганізацыя, якая змагла б аб'яднаць вакол сябе ўсе музычныя калектывы, ства-

рыць новыя, сабраць лепшыя выканаўчыя сілы, кіраваць канцэртным жыццём у рэспубліцы. І ў 1937 годзе ў Мінску была створана Беларуска-дзяржаўная філармонія. Яна аб'яднала сімфанічны аркестр, аркестр народных інструментаў, харавую капэлу і ансамбль песні і танца. У філармонію былі запрошаны вядомыя дырыжоры, хармайстры і канцэртмайстры. Рэгулярна праводзіліся канцэрты з удзелам лепшых салістаў Беларускага тэатра оперы і балета М. Дзянісава, Л. Александровіч, І. Балоціна, Р. Млодэк, Л. Аляксеевай і іншых.

У Мінску выступілі ўпершыню савецкія лаўрэаты, пераможцы міжнародных конкурсаў Д. Ойстрах, Э. Гігельс, Я. Зак, Ю. Брушкоў, М. Фіхтэнгольц...

Калектывы Беларускай дзяр-

жаўнай філармоніі ўдзельнічалі ў першай дэкадзе Беларускага мастацтва ў Маскве. За заслугі ў галіне прапаганды музычнага мастацтва філармонія была ўзнагароджана тады ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

З першых дзён пасля вызвалення Мінска ад фашысцкіх захопнікаў філармонія аднавіла сваю творчую дзейнасць. Не хопала інструментаў, цалкам згарэла нотная бібліятэка, не было рэпетыцыйнага памяшкання і канцэртных пляцовак. Але нягледзячы на цяжкасці, філармонія пачала сваю дзейнасць. З фронту вярталіся музыканты. Прыйшла моладзь, у асноўным выхаванцы Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Пачалі рэпетыцыі сімфанічны і народны аркестры. Летам 1945 года ўпершыню былі выкананы

«Танцавальная сюіта» Н. Аладава і Другая сімфонія Р. Пукста. Гэта былі гады прыцягнення ў свет музыкі вялікай, дапытлівай, удзячнай аўдыторыі.

Улетку шматлікі атрад артыстаў філармоніі выязджаў у гарады і сёлы. Выступленні артыстаў праходзілі ў цэхах заводаў і фабрык, на калгасных палках, на буйнейшых новабудовлях рэспублікі, там, дзе закладваліся першыя цагліны будучых гігантаў індустрыі.

З часам сімфанічны аркестр БССР і народны аркестр, салісты і канцэртныя брыгады пачалі выступаць у гарадах Прыбалтыкі, Украіны, рэспубліках Закаўказзя і Сярэдняй Азіі, удзельнічалі ў фестывалях Беларускага мастацтва ў РСФСР.

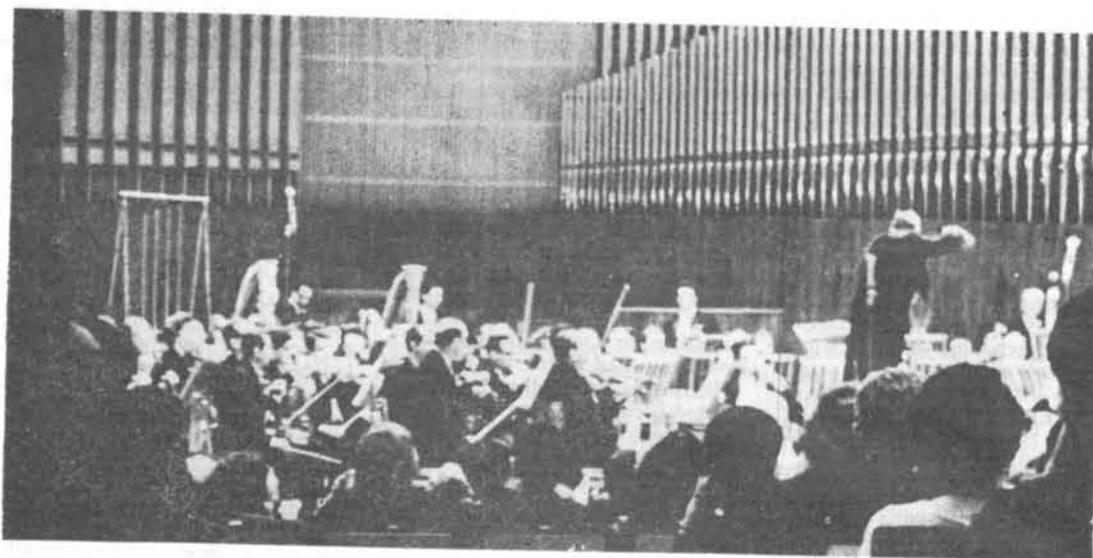
Сёння Беларуска-дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія — гэта

вялікая творчая арганізацыя, якая кіруе ўсёй канцэртнай работай Беларусі. Цяжка знайсці горад або пасёлак, дзе б не выступалі яе артысты. З адкрыццём новага памяшкання колькасць канцэртаў, у якіх выконваецца сімфанічная і эстрадна-музычная, скрыпачная, фартэп'янная, вакальная і арганная творы, павялічылася ў многа разоў.

Працоўныя рэспублікі ад душы віншавалі калектыву філармоніі са слаўным 30-годдзем і дзякавалі яму за вялікую музычна-асветную работу.

Г. ГЛАЙХЕНГАУЗ,
артыст Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра Беларускай ССР.

На здымку: сімфанічны канцэрт у памяшканні Белдзяржфілармоніі.

У ПІСЬМЕННІКАЎ ГРОДЗЕНШЧЫНЫ

Той, хто прыязджае ў Гродна ўпершыню, апынуўшыся ля дома № 17 на вуліцы Ажэшкі, абавязкова спыніцца і прачытае словы на мармуровай дошцы аб тым, што ў гэтым доме жыла і пісала кніжкі польская пісьменніца Эліза Ажэшка. У адной палове дома цяпер музей. Другую палову займае Гродзенскае аддзяленне Саюза пісьменнікаў БССР.

Аддзяленне аб'ядноўвае хоць і невялікую групу пісь-

меннікаў і паэтаў, але прадаўтую і плённую. За 10 год пісьменнікі Гродзеншчыны Васіль Быкаў, Міхась Дуброўскі, Аляксей Карпюк, Анатоль Іверс, Данута Бічэль-Загнетава, Ларыса Геніуш, Вольга Іпатава і іншыя выдалі каля 60 кніжак тыражом у 8 мільёнаў экзэмпляраў на 20 мовах.

— Ёсць у нас і літаб'яднанне, — гаворыць старшыня аддзялення Аляксей Кар-

пюк. — Неўзабаве ў аднаго з членаў аб'яднання інжынера-будаўніка Алега Наважылава выйдзе цікавая кніжка. Маецца клуб творчай моладзі «Вясёлка». Кожную пятніцу ў клубе збіраюцца члены яго, чытаюць і абмяркоўваюць творы сваіх сяброў.

Да гродзенскіх літаратараў часта прыязджаюць пісьменнікі з Мінска і Масквы, з Балгарыі і Польшчы.

УРАДЖАЙНЫ ГОД

Такога ўраджайнага года ў Беларускай драматургіі, як мінула 1967-ы, яшчэ ніколі не было. У Мінску, Гомелі, Брэсце, Віцебску, Гродна прэм'еры па п'есах землякоў ішлі адна за другой.

Адзіны толькі Магілёўскі абласны драматычны тэатр парадаваў глядачоў чатырма прэм'ерамі па п'есах аўтаў, якія жывуць і працуюць у Беларусі, паведамілі мне ў рэпертуарна-рэдакцыйнай камісіі міністэрства культуры БССР. Дзве з гэтых п'ес належалі яму магілёўчан. Гэта — «Мурын бор» Івана Ісачанкі і «Дняпроўскі рубж» Івана Тарасова. Ісачанка звярнуўся да далёкага мінулага Беларускага народа. Тарасова паказаў у сваёй п'есе геранічную абарону Магілёва ад гітлераўскай навалы ў 1941 годзе.

Вялікая Айчынная вайна з'яўляецца таксама і тэмай трэцяй прэм'еры магілёўскага тэатра ў 1967 годзе. Спектакль называецца «Тры дні і тры ночы». Аўтар п'есы — мінчанін Мікалай Матукоўскі. А вось другі драматург з Мінска, які аддаў гэтай тэатру сваю новую п'есу «Мала сказаць — кахаю», — Леанід Караінаў. П'еса ўздымае тэмы маралі.

З мінскіх тэатраў найбольш плённа супрацоўнічаў з драматургамі-землякамі ў мінулым годзе рэспубліканскі тэатр юнага глядача. За год ён паставіў тры іх новыя п'есы: Івана Шамякіна — «Дзеці аднаго дома», Уладзіміра Мехава — «Чырвоны губернатар», Барыса Бур'яна і Мікалая Алтухова — «Зорка Венэра».

У акадэмічным тэатры драмы імя Янкі Купалы тым часам адбылася не зусім звычайная прэм'ера. Як дваццаць год назад, на яго афішах пад словам «прэм'ера» была назва спектакля «Канстанцін Заслонаў» і імя аўтара п'есы Аркадзя Маўзона. Напісаная па гарацкіх слядах толькі што адкрыццёй вайны, геранічная драма аб слаўным сыну Беларускага народа Канстанціну Заслонаву пачала сваё новае сцэнічнае жыццё. Вось што раскажаў мне драматург:

— Перапісваючы праз дваццаць год «Заслонава», сваю першую п'есу, я імкнуўся як мага глыбей зазірнуць ва ўнутраны свет Канстанціна Заслонава і яго баявых таварышаў, паўней раскрыць

іх душэўную прыгажосць, веліч іх подзвігу. Мая задача заключалася ў тым, каб пазбавіцца ўсяго павярхоўнага, прыблізнага, плакатнага. У выніку я даў тэатру не проста лапрацаваную п'есу, а новы драматургічны варыянт. Па тым жа шляху — у глыбіню, ва ўнутраны свет сваіх персанажаў — пайшлі і акцёры, як тыя, што выконвалі «Заслонава» дваццаць год назад, так і моладзь.

На радзіме Аркадзя Маўзона, у Віцебску, мне давялося ў мінулым годзе прысутнічаць на прэм'еры другой яго п'есы «У доме на Сонечнай». Тобі ў востры, зладзёнчы спектакль, які заклікаў да маральнай чысціні чалавека.

Там, у Віцебску, я даведаўся, што А. Маўзон на матэрыяле патрыятычнага падполля часоў акупацыі гэтага горада фашыстамі напісаў і здаў для пастаноўкі тэатру імя Якуба Коласа сваю новую п'есу.

Гомельскі абласны драматычны тэатр ажыццявіў у мінулым годзе інсцэніроўку рамана Беларускага пісьменніка Аляксандра Адамовіча «Вайна пад стрэхамі». У Брэсце адбылася прэм'ера па п'есе Анатоля Дзялендзіка «Грэшнае каханне».

Вышэйшую прэмію конкурсу на лепшую п'есу заслужыў вядомы беларускі драматург Канстанцін Губарэвіч за п'есу «Першы ўрок». «Першы ўрок» — адна з прэм'ер мінулага года ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры.

Над новымі творамі беларускіх пісьменнікаў многа працуе і сталічны акадэмічны тэатр оперы і балета. Вялікую цікавасць у глядачоў выклікала нядаўняя яго прэм'ера — балет «Альпійская балада», створаны кампазітарам Я. Глебавым па матывах шырока вядомай у нашай краіне і за яе межамі аповесці Беларускага празаіка Васіля Быкава.

У заключэнне інтэрв'ю, узятага ў міністэрстве культуры БССР, мне паведамілі, што і 1968 год абядае быць ураджайным. Усе тэатры рэспублікі імкнуцца адзначыць пяцідзесяцігоддзе Савецкай Беларусі новымі прэм'ерамі па творах землякоў-драматургаў. А яны ўжо далі тэатрам шэраг цікавых і разнастайных п'ес.

А. ЭВЕНТАУ.

Васіль Адамавіч ПЯШКУР — настаўнік Ланьскай сярэдняй школы, што на Нясвіжчыне. Восем год кіруе ён мужчынскім хорам у сельгасарцелі «Ленінскі шлях».

Фота В. ДУБІНКІ.

Расказвае «Пшыязнь»

У апошнім нумары польскага часопіса «Пшыязнь» («Дружба») змешчан вялікі фотанарыс аб беларускіх трактарах, аб жыцці, працы і адпачынку рабочых Мінскага трактарнага завода.

У фотанарысе паказаны гісторыя завода, вялікае будаўніцтва культурна-бытавых устаноў, спартыўныя мерапрыемствы трактарабудаўнікоў.

ВЯЛІКІ ТЭАТР — «ЛА СКАЛА»

З Мілана ў Маскву вярнуліся вядучыя спявачкі Вялікага тэатра Ірына Архіпава і Ларыса Нікіціна. У тэатры «Ла Скала» яны ўдзельнічалі ў новай пастаноўцы оперы «Барыс Гадую» М. Мусаргскага, выконваючы партыі Марыны і гаспадыні карчмы.

Кожны раз пасля гастролі Вялікага тэатра ў Мілане павялічваецца цікавасць да рускай класікі, да савецкага мастацтва. Вясной мінулага года ў «Ла Скала» рэжысёр І. Тумануў з удзелам некалькіх савецкіх спевакоў паставіў оперу М. Мусаргскага «Хаваншчына», а праз паўгода тут жа быў паказан «Барыс Гадую». Абодва гэтыя спектаклі мелі велізарны поспех.

Народная артыстка СССР І. Архіпава раскажвае: — Італьянскія спевакі ўдзельнічалі ў рэпетыцыях з незвычайным захапленнем. З велізарным задавальненнем мы разам з Л. Нікіцінай і пяццю нашымі маладымі спевакамі (якія зараз праходзяць у студыі «Ла Скала» стажыроўку) дэпамагалі італьянскім калегам.

Артысты «Ла Скала» распытвалі нас аб творчым жыцці Вялікага тэатра і маскоўскіх сябрах. Пры сустрэчах з намі яны імкнуліся гаварыць па-руску, усяляк выказваючы свае сімпатыі. Усе артысты і іншыя супрацоўнікі міланскага тэатра, уключаючы дырэктара «Ла Скала» доктара Антоніа Пірынгелі, мараць аб пастаноўцы іншых рускіх класічных опер, мараць аб гастроліх у палюбіўшайся ім Маскве.

Д. МІХАЙЛАУ.

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Кастусь КІРЭНКА

Самае простае — дарога дадому.
 Самае лёгкае — Радзімы зямля.
 Будзіў мяне край мой спакоем і громам,
 Гукаў мяне коцікамі на тапалях,
 Вадзіў мяне ў радасць вясною і восенню,
 І пясціў абдымам — далей ад бяды...
 О, лепшая ўцеха — душы сугалоссе
 З Радзімай сваёй назаўжды, назаўжды!
 Не здрадзіць яно ні ліхою парою,
 Ні ў міг, калі ў звоне літаўраў стаім.
 Ну, што ж, мой ты край, калі я не ў героях,
 Павек буду сынам адданым тваім!

Васіль ЗУЁНАК

Яшчэ планета не астыла,
 Яшчэ агнём бурліць нутро,
 У ліхаманцы рвуцца жылы
 Вякамі скручаных вятроў,
 Яшчэ пад намі узрываецца
 Закутай цішыні пухір:
 Як зубы, горы праразаюцца,
 І лава спапяляе жвір...
 Яшчэ б люляць зямлю ў пялёнках
 Людскіх турбот, людскіх надзей...
 А хтось гвалтоўна і шалёна
 Ёй бомбу на плячо кладзе.
 Трымай!
 Трымай, хоць цела млее,
 Нясі, пакуль бікфордаў шнур —
 Цяжкая памяць — не датлее,
 І выбухнуць мільёны бур!
 І ўсё змяшаецца імгненна
 У першародную жуду...
 І я — апошняя калена
 Людскога племя — не прыйду,
 Каб зноў цябе красой аздобіць...
 З табой смяяцца, плакаць,
 жыць...
 ...Зямля мая!
 А можа хопіць Ісці да вогненнай мяжы!..
 Бушуй сабе гарачым чэравам,
 З глыбінь вяршыні узнімай!
 Ды помні пра дарогу з чэрвеня
 У светлы той і горкі май.

АЛЮМІНІЕВЫ ПЯРСЦЁНАК

На майм пальцы алюмініевы пярсцёнак. Яго зрабілі далёкія сябры ў В'етнаме з металу збітага амерыканскага самалёта, які бамбіў мірныя в'етнамскія паселішчы. На месцы, дзе ў пярсцёніка бывае дарагі камень, надпіс «Ханой» — гэта значыць, збіты над Ханоем.

Падарыў мне гэты дарагі пярсцёнак ад імя сваіх сяброў рэдактар газеты «Ту-до» Дзін Нью Хой. Ён прыехаў разам са сваімі калегамі рэдактарам часопіса «Жанчыны В'етнама» Ны Куінь, рэдактарам аддзела часопіса «Хок Тон» Леу Куінь, каб пазнаёміцца з жыццём беларускага народа, яго барацьбой у гады Вялікай Айчыннай вайны.

— Барацьба беларускага народа з гітлераўскімі акупантамі служыць нам прыкладам у барацьбе з амерыканскімі захопнікамі, — сказала Куінь у час гутаркі з журналістамі ў рэдакцыі газеты «Звязда».

— Уваскрэсненне Мінска, зруйнаванага гітлераўцамі, — дадаў Нью Хой, — папаўняе нас надзеяй, што і мы адбудзем па вашаму прыкладу зруйнаваны амерыканскімі бомбамі Ханой і іншыя гарады.

Ад імя беларускіх журналістаў рэдактар «Звязды» Васіль Андрэевіч Пыжкоў і рэдактар часопіса «Работніца і сялянка» Аляксандра Паўлаўна Ус выказалі спачуванне в'етнамскаму народу і пажаданне перамогі ў цяжкай барацьбе.

— Мы перажылі тое, што перажываеце зараз вы, — сказала Аляксандра Паўлаўна. — Таму ўсім сэрцам вас разумею.

У Жодзіна, на аўтамабільным заводзе, аглядаючы магутныя «БелАЗы», Куінь усклікнула:

— Такія машыны мы часта бачым на дарогах В'етнама. Прыемна апянуцца сярод сяброў, якія дапамагаюць нам у барацьбе і будаўніцтве.

У Мінску і Брэсце госці з В'етнама сустракаліся з былымі партызанамі і абаронцамі крэпасці-героя. З вялікім хваляваннем слухалі госці апавяданне былога партызана Аляксандра Іванавіча Самуілка:

— Гэта было ў 1942 годзе, напярэдадні 25-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Гітлераўцы ў той час былі пад Масквой. Яны лічылі дні, калі ўвойдуць у сталіцу Савецкага Саюза. А далёка ў тыле ворага беларускія партызаны рашылі байвымі справамі адзначыць вялікае свята і нагадаць фашыстам, што Ідзі Кастрычніка непераможны.

Даведаліся партызаны, што гітлераўцы з Любашова на Камень-Кашырск накіравалі па вузкакалейцы эшалон з нарабаваным у насельніцтва хлебам, курамі, яйкамі, каб адправіць усё гэта дабро ў свой «фатэрлянд». «Не дамо», — сказалі партызаны.

Па заданню камандавання я ўзяў з сабой дзесяць чалавек і накіраваўся на станцыю. Нас было дзесяць, а ў ахове поезда — 30 чалавек. Але ў вагонах рабочыя-грузчыкі, якіх гвалтам прымусілі грузіць нарабаванае дабро. Свае людзі — гэта ўжо дапамога. Гітлераўцы не чакалі, што сярод бела дня іх атакуюць партызаны. Згубішы палову забітымі, ахова разбежлася. У нас быў свой машыніст Юрый Логінаў, але машыністы — паляк і немец — павялі паравоз самі.

Партызаны хуценька ўстанавілі над эшалонам чырвоны сцяг, прымацавалі загадзя падрыхтаваныя плакаты «Няхай жыве 25-я гадавіна Вялікага Кастрычніка!», «Бі фашыстаў усюды!», «Раздвая фашынецкую гадзіну!». І занялі баявыя месцы, гатовыя адкрыць агонь пры сустрэчы з ворагам. Я загадаў рабочым: «Убачыце вёску, скі-

вайце нашым людзям мяшкі з хлебам». А іх толькі з жытам было аж 16 вагонаў.

Паравоз наш рушыў наперад. Раззвіваецца на ветры чырвоны сцяг. Здалёку відаць вялікія літары плакатаў. Людзі дзіўяцца: «Адкуль гэта ўсё?» А партызаны вшынуюць жыхароў вёсак з вялікім святкам. З вагонаў ляцяць мяшкі з хлебам.

Праляцелі так некалькі станцыяў. На адной з іх нам казалі: «У Мохры шмат немцаў».

— Нічога. Наляцім знявадку...

жаном якіх я быў у той суровы час. — Алену Радкевіч, яе брата Алеся Радкевіча, Аляксея Няпарка... Увогуле ў нашым брэсцкім злучэнні было 12 тысяч партызан, а з іх 4 тысячы моладзі.

2 верасня 1942 года мы разбілі нямецкі гарнізон у Косаве, занялі мястэчка і ўстанавілі ў ім Савецкую ўладу. Месяц мы трымаліся. На Косава было кінута 42 тысячы фашыцкіх салдат і афіцэраў. Цяжкая была барацьба. У партызан, адрэзаных ад вёсак, не хапала ежы. З невялікай групай камсамоль-

раёна, які ўсім сэрцам ненавідзеў захопнікаў. Але пайшоў. Заданне для партызанаў — загад Радзімы. Апрагнуў нямецкую форму, пачаў служыць. На шчасце, нядоўга. Неўзабаве атрымаў загад: «Ноччу партызаны зробіць налёт на гарнізон». Ведаў, што рабіць. Калі гітлераўцы заснулі, павымаў з вінтовак затворы, з аўтаматаў — дыскі з патронамі. У кароткім баі з гітлераўцамі невялікі атрад партызан дзякуючы Алёшу перабіў усю камендатуру.

Немцы паставілі помнік гітлераўцам на месцы згарэўшай камендатуры. А сярод імен загінуўшых напісалі і імя Аляксея Няпаркі. Нядоўга, аднак, яго красавалася на тым помніку. У 1943 годзе Алёша з групай партызан пайшоў у разведку. Былі ў гэтай групе Алесь Радкевіч, Толя Тарасевіч і я. Мы трапілі ў засаду. У баі загінуў Алёша і яшчэ некалькі хлопцаў. Калі мы пасля таго, як адышлі гітлераўцы, прыйшлі забраць сваіх сяброў і пахаваць, цела Алёшы збіралі па частках. Так з мёртвага адзекваліся гітлераўцы.

З хваляваннем слухалі госці ўспаміны беларускіх партызан. Можа ў гэты момант думалі пра сваіх такіх жа хлопцаў, як Алёша. У Куінь — два сыны на фронце.

— Увесь наш народ, ад малаго да старога, змагаецца з амерыканскімі захопнікамі, як некалі вы змагаліся з гітлераўцамі, — сказала Куінь. — Ведаеце, у нас ёсць хлопчыкі, у якіх на рахунок больш знішчаных захопнікаў, чым год гэтым юнакам.

Куінь дастала з сумачкі кавалак шаўковай тканіны. На ім надпісы на некалькіх азійскіх мовах — зварот да насельніцтва.

— Вось такую адозву на шоўку носіць пры сабе кожны амерыканскі салдат, — сказала яна. — Тут па-в'етнамску напісана: «Я грамадзянін Злучаных Штатаў Амерыкі. Не ведаю вашай мовы. На жаль, я павінен звярнуцца да вас за дапамогай. Дапамажыце мне вярнуцца да сваіх, і наш урад узнагародзіць вас»...

— Ну, і былі выпадкі, калі насельніцтва дапамагала трапіўшым у бяду захопнікам? — спыталі мы.

— Такога я не чула, — усмінулася Куінь. — Але да палонных мы ставімся гуманна. Так, як вучыў Ленін.

У глыбокім задумленні аглядалі в'етнамскія госці руіны Брэсцкай крэпасці. Адзіны з удзельнікаў яе абароны Т. Дамброўскі расказаў, як ён, тады малады салдат аўтамабільнага батальёна, сустраў тут першы дзень вайны.

— Вечар быў ціхі-ціхі. У некалькіх кроках ад нашай казармы, як зачараваныя, сталі прыбражыныя вербы. Мы вярнуліся з клуба і ляглі спаць. А на дзвітку наша казарма ўся задрыжэла ад выбухаў. Шмат маіх сяброў не ўстала з ложкаў.

Госці агледзелі музей Брэсцкай крэпасці, прагледзелі дакументальныя фільмы. Узрушана ўсім убачаным, Куінь сказала ад імя сваіх сяброў:

— Вярнуўшыся ў В'етнам, мы праз свой друк раскажам аб усім, што бачылі і чулі ў гераічнай Беларусі. Брэсцкая крэпасць будзе для нас сімвалам барацьбы з амерыканскімі імперыялістамі.

Мы развіталіся з гасцямі з далёкага В'етнама. Я пішу гэтыя радкі і гляджу на алюмініевы пярсцёнак. Яго рабілі ўмельныя рукі. Я веру: прыйдзе час, як ён прыйшоў і да нас, і гэтыя рукі будуць адбудоўваць свой вольны край.

Л. ПРОКША.

НА ЗДЫМКАХ: незабыўныя сустрэчы на беларускай зямлі.

І наляцелі. Сто ўзброеных гітлераўцаў на станцыі адкрылі ад здзіўлення раты. Перапалоханыя насмерць, яны кінуліся бегчы, не паспеўшы зрабіць ніводнага стрэлу.

Хлеб быў раздадзены. Заставалася пусціць з ходу поезд у Піну, дзе быў разбураны мост. Але дзеля гэтага прадстаяла праскочыць станцыю Булька, а там было шмат гітлераўцаў. Я падзякаваў машыністам, даў ім грошай і прадуктаў і адпусціў. Адпусціў таксама рабочыя. Наш машыніст Юрый Логінаў заняў месца на паравозе.

— Наперад! На вялікай хуткасці поезд праскочыў станцыю. Уперадзе рака. Машыніст суцішыў крыху ход. Партызаны саскочылі з эшалона і кінуліся ў лес. А пакінуты ўсім састаў рухнуў у Піну.

Выканаўшы паспяхова заданне, мы вярнуліся без страт на сваю базу. У лесе ля вогнішча сядзелі партызаны. Калыхаўся чырвоны сцяг. Ва ўсіх быў святочны настрой. Так мы адзначылі 25-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка.

— Пакуль я слухаў разам з вамі, дарагія сябры з В'етнама, расказаў Аляксандра Іванавіча, — сказаў Сяргей Рудзіч, — я ўспомніў нашых слаўных камсамольцаў, ва-

цаў я атрымаў заданне прайсці праз лінію акружэння і прынесці з вёскі харчаванне. Мы дасталі прадукты і прабіраліся да сваіх. Але сутыкнуліся з моцным атрадам гітлераўцаў. Пачалі адыходзіць і трапілі ў балота. Нас акружылі ў нас, каб не трапіць у сваіх, што знаходзіліся на другім беразе. Стрэлалі, разлічваючы трапіць у ногі, жы вот. У гэты час нашу партызанку Алену Радкевіч цяжка паранілі. Вынесці яе з балота не было магчыма. І тады яна папрасіла брата:

— Прыстрэль, Алесь, мяне.

Кінуць яе адну ў балоте было нельга. А жыць ёй завасталася нядоўга.

Сястра з братам развіталіся, і ён выканаў яе цяжкую просьбу.

Алену потым дзяўчаты з вёскі Зарэчча вынеслі з балота і пахавалі. На магіле пасадзілі бірузу. Дрэва вырасла за гэтыя гады, стала вялікім.

— А быў яшчэ ў нашым атрадзе такі цудоўны хлопец Аляксей Няпарка, — працягваў Рудзіч. — Ён атрымаў заданне паступіць у гітлераўскую паліцыю і чакаць загалу. Не было гэта заданне прыемным для хлопца з вёскі Пабегіно Бярозаўскага

**Госць мінчан—
Віктар Гастэла**

Тры дні на беларускай зямлі гасціў Віктар Гастэла — сын легендарнага героя Вялікай Айчыннай вайны, лётчыка Мікалая Гастэлы.

Разам з сынам праслаўленага лётчыка — афіцэрам Савецкай Арміі — знаходзілася група маладых авіятараў Уладзімірскага падраздзялення грамадзянскага паветранага флоту, якія збіраюць матэрыялы для свайго будучага музея.

Госці пабывалі ў Беларускай дзяржаўнай музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, дзе захоўваюцца многія дарагія рэліквіі, у тым ліку рэлікі самалёта Мікалая Гастэлы.

Уладзімірскія авіятары разам з Віктарам Гастэлам выязджалі ў раён пасёлка Раданьшчына да абеліска, узведзенага ў тым месцы, дзе здзейсніў свой бессмяротны подзвіг лётчык. Тут адбыўся мнагалюдны мітынг, на якім выступіў Віктар Мікалаевіч Гастэла. Ён сардэчна падзякаваў моладзі і ўсім жыхарам пасёлка за іх добрую памяць аб бацьку.

Да падножжа абеліска была высыпана зямля, якую госці прывезлі з Мурама. Уладзімірскія авіятары ўзялі ля абеліска свяшчэнную зямлю для свайго музея.

МАЛАДЗЕЧАНСКІЯ

НОРКІ

Сярод сасновага бору роўнымі радамі выстраліся крытыя шыферам навесы. Пад імі — невялікія акуратныя домкі з дошак і драцяной сеткі. Кожны такі «асабняк» разлічан на аднаго жыхара. Хоць і цёплы ў звароў футры, мороз прымуся іх схавання ў мяккую саламяную пасцель. Але вась падышоў час кармлення, і, нібы па камандзе, замільгалі ў клетках пушыстыя камячкі. Узняўшы трубой раскошныя хвасты, замітусіліся серабрыстыя лісці, пачалі выконваць акрабавыя нумары пурпурныя норкі. Радаіма норак — Амерыка, але яны выдатна адчуваюць сябе тут, пад Маладзечна, у буйнейшай звергагаспадарцы Беларускага кааператыва саюза.

Нядаўна яго калектыв адзначыў свой дзесяцігадовы юбілей. За гэты час гаспадарка дала краіне амаль 60 тысяч норкавых і 17 тысяч лісных шкурак на суму каля чатырох мільёнаў рублёў.

Клетачная звергагаспадарка — справа вельмі выгадная. Але каб вырасціць звароў у няволі, трэба прыкладзі шмат намаганняў. З першых дзён арганізацыі маладзечанскай звергагаспадаркі працуюць тут Соф'я Вяжэвіч і Вера Ванецкая. Кожная з іх за дзесяць год вырасіла па дзве з палавінай тысячы серабрыста-чорных лісці. Сярод тых, каму абавязана гаспадарка сваімі поспехамі, імёны Таццяны Шырко і Яўгені Ганецкай, якія наглядаюць за норкамі, работніц кармацэха Марыі Дулеўскай і Яніны Валасковіч. Дарэчы, заробкі ў звераводаў добрыя, у сярэднім па 150 рублёў у месяц. Акрамя гэтай асноўнай аплаты, у мінулым годзе кожная з работніц атрымала яшчэ па 400—500 рублёў прагрэсу.

У гаспадарцы распрацаваны графік па догляду за зваркамі, і два заатэхнікі строга сочаць за яго выка-

наннем. За станам здароўя звароў наглядаюць чатыры ветэрынары. Асабліва вялікая ўвага ўдзяляецца правільнаму кармленню. У меню норак і лісці — заўсёды свежы мяса-рыбны фарш, здробраны мукой, малако, гародніна, вітаміны. Кормяць іх два разы ў дзень, у строга вызначаны час. Для захавання кармоў пабудаваны вялікі халадзільнік.

Найбольш каштоўнай з'яўляецца футра, атрыманая ад звароў у перыяд, калі яны закончаць падрыхтоўку да зімы, апраўца ў прыгожыя зімовыя футры. Перад рэалізацыяй шкуркі на месцы падвяргаюцца стараннай апрацоўцы. Уся прадукцыя мінулага года — 13 тысяч норкавых і каля трох тысяч лісных шкурак, — адпраўленая на пушніна-футровыя базы, была прынята вышэйшым гатункам.

— Зараз на нашых фермах, — расказвае галоўны заатэхнік гаспадаркі Дзмітрый Харлапаў, — утрымліваецца тысяча серабрыста-чорных лісці і каля сямі тысяч чорных, цёмна-карычневых, сапфіравых, жамчужных і паламінавых норак. Гэта — матачнае пагалоўе, наш залаты фонд. Рэдка які іншы пушны звер можа сапернічаць з норкай па прыгажосці футры. Нездарма на сусветным рынку яна прызнана «каралевай футры». У грашовым звароце міжнароднага гандлю пушнінай на шкуркі норкі прыпадае 70 працэнтаў, на каракуль — 20, а на ўсю астатнюю футру, уключаючы і пушніну, здабытую паляваннем, — 10 працэнтаў. Па вытворчасці шкурак норкі Савецкі Саюз зараз займае другое месца ў свеце пасля ЗША. На гэтага зварка галоўную стаўку робім і мы. У бягучым годзе плануем атрымаць не менш 20 тысяч норкавых шкурак.

Такіх, як маладзечанская, у сістэме Белкаапсаюза налічваецца яшчэ дзевяць гаспадарак. Звергадоўчыя фермы таксама маюцца ў пяці саўгасах і чатырох калгасах. Гэта новая галіна жывёлагадоўлі з'явілася ў рэспубліцы параўнаўча нядаўна — крыху больш дзесяці год назад. За кароткі тэрмін беларускія звераводы навучыліся разводзіць і вырошчваць пушных звароў. У мінулым годзе, напрыклад, яны далі краіне звыш 130 тысяч шкурак норкі, серабрыста-чорнай лісці і блакітнага пясца, што склала тры працэнты агульнасаюзнай вытворчасці клетачнай пушніны.

Зараз у Ленінградзе праходзіць традыцыйны студзеньскі пушны аукцыён. На ім шырока прадстаўлена і беларуская футра. Наогул, савецкая пушніна высока ценіцца на сусветным рынку. Вось што сказаў аб ёй прадстаўнік амерыканскай фірмы «Дэльта трэйдзін карпарэйшн» Джон Брэнер:

«Апошнія гады я рэгулярна наведваю ленінградскія міжнародныя пушныя аукцыёны і ўважліва назіраю за якасцю вашай норкі. Яна прыкметна палепшылася. Лічу, што савецкая норка наступае на пяты скандынаўскай. Перакананы, што ў недалёкім будучым вы дагоніце ў гэтых адносінах і нас, амерыканцаў. Вельмі шкада, што наш урад яшчэ не адмяніў эмбарга на ўвоз рускай норкі ў ЗША».

У нашай рэспубліцы, як і ва ўсёй краіне, вядзецца работа па далейшаму развіццю клетачнай звергадоўлі. Ствараюцца новыя гаспадаркі, павялічваецца пагалоўе звароў, паляпшаецца якасць, расшыраецца асартымент пушніны, у выніку чаго дзяржава атрымае дадатковыя валютныя рэзервы.

А. ХУДАВЕЦ.

НА ЗДЫМКАХ: маладзечанская звергагаспадарка.

З ГОРКІ.

Фотаэціюд І. СТЭЦА.

Перасяленцы з Белавежскай пушчы

Незвычайны аўтапоезд рухаецца па магістралі Брэст—Масква. Яго «пасажыры» — 50 дзікоў з Белавежскай пушчы. Перад імі шматкіламетровы шлях ад заходняй граніцы ў лясы Падмаскоўя. Тут яны набудуць новае месца жыхарства. Звары едуць у спецыяльных драўляных клетках. Адна з машын загрузана «пайкамі» для жывёл: буракамі, бульбай, жалудамі.

Белавежская пушча стала буйным пастаўшчыком звароў. У пасляваенныя гады з запаведных лясоў адпраўлена каля сотні белавежскіх волатаў—зубраў. Зараз іх можна сустрэць у Падмаскоўі, на Каўказе, ва ўкраінскіх лясах, у Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспубліцы. Шэсць аленяў вывезена самалётам у Германскую Дэмакратычную Рэспубліку.

Віно «Кон-Цікі»

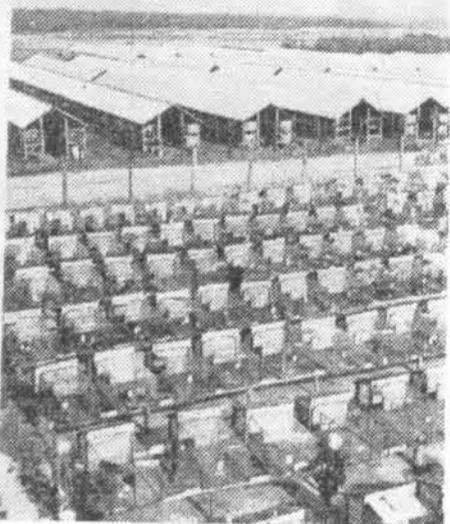
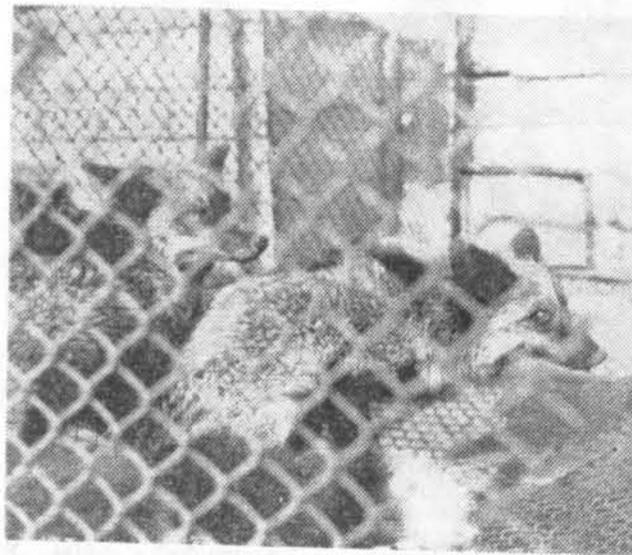
«Кон-Цікі» — так назван новы эксперыментальны гатунак віна, прыгатаванага ва Усерасійскім навукова-даследчым інстытуце вінаградарства і вінаробства, што знаходзіцца ў горадзе Новачаркаску.

Вучоныя інстытута сябруюць з вядомым нарвежскім этнографам, археолагам, падарожнікам і пісьменнікам Турам Хеердалам, вядуць з ім перапіску. Пісьменнік, аматар садоўніцтва і вінаградарства, жыва цікавіцца работай новачаркаскіх вучоных па выяўдзенню і вырошчванню новых гатункаў вінаграду. У знак дружбы з Турам Хеердалам новачаркаскія вучоныя назвалі тры новыя гатункі вінаграду: «Тур Хеердал», «Кон-Цікі», «Аку-Аку».

Некалькі год назад чаранкі гэтых гатункаў вінаграду, выведзеныя пад кіраўніцтвам дырэктара інстытута доктара сельскагаспадарчых навук Якава Патапенкі, былі пасланы Туру Хеердалу, які жыве зараз у Італіі. Нядаўна ад пісьменніка атрымана паведамленне, што прысланыя новачаркаскія сябрамі чаранкі добра прыжыліся ў яго садзе.

Новачаркаскія вінаградары і вінаробы ў парадку эксперымента прыгатавалі з вінаграду гатунку «Кон-Цікі» віно, якое таксама назвалі «Кон-Цікі».

Новачаркаскі інстытут—адзін з буйных навукова-даследчых цэнтраў у галіне вінаградарства і вінаробства. На міжнародных аглядах він, што праходзілі ў СССР і за рубяжом, за апошнія два гады яны заваявалі шаснаццаць залатых і восем сярэбраных медаляў.

А Ф А Р Ы З М Ы

УЛАСНЫЯ,
ПАЧУТЫЯ
І ПЕРАКЛАДЗЕННЫЯ

Не тое мяне здзіўляе, што астраномы адкрылі (эрэшты, дарэмна) усялякія планеты, але тое, што яны даведаліся аб іх імях.

Не ведаю, што гэта робіцца на свеце! Пачынаюць паміраць тыя людзі, якія раней ніколі не паміралі.

Раман — мара адзінокага чалавека, адзіноцтва — мара чалавека, у якога раман.

Купіць усіх знаёмых за столькі, колькі яны ў сапраўднасці каштуюць, а прадаць за столькі, у колькі яны сябе ацэньваюць, — вось шалёныя грошы!

Гавораць, што асцярож-

насць — маці ўдачы. Гэта няпраўда: была б асцярожная, не стала б маці.

І калі пераскочыш, не кажы «гоп». Спачатку паглядзі, куды ты ўскочыў.

Мужчына звычайна вельмі доўга застаецца пад уражаннем, якое ён зрабіў на жанчыну.

Прагрэс: птушкі, якія раней садзіліся на тэлеграфныя праводы, перасяліліся на антэны.

Верх практычнасці: знайшоўшы на вуліцы сродак супраць мазоляў, купіць сабе цесныя боты.

Каб жанчыны, упускаючы

шклянку на зямлю, не крычалі, шкло не разбівалася б на дробныя часткі.

Цудоўныя блізняткі! І як падобны! Асабліва гэты!

Сцеражыся забіваць! Гэта вядзе да крадзяжу, а там недалёка і да хлусні.

Забаронены плод не грызі ўстаўнымі зубамі.

Мне не вераць, што я быў цудоўным дзіцем. Такім цудоўным, што мяне цыганы падмянілі.

«Нічога не зробіш, я не Рэмбрандт», — гаворыць ларынгалаг, пэндзілкам абмазваючы горла нецярпліваму пацыенту.

«Памятай аб бедных, — гаварыў адзін лодзінскі фабрыкант, — гэта нічога не каштуе».

Бацька, канчаючы расказаць казку: «...І воўк з'еў гэтае непаслухмянае цялё». Сын — на гэта: «А калі б цялё было паслухмяным, яго з'елі б мы, а не воўк».

Глупства гаварыць ложна.

Але толькі не ўрачыстым тонам.

Адной жанчыне: «Вельмі шкада, што я не ведаў вас 20 кіло таму назад!»

Знаёмы — гэты чалавек, якога мы ведаем дастаткова добра, каб у яго пазычыць, але не так добра, каб пазычыць яму.

Юліян ТУВІМ

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

НАШ АДРАС:

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.